

De leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren

DUO ONDERWIJSONDERZOEK

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

De leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020-6230566
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteurs

Liesbeth van der Woud (DUO Onderwijsonderzoek)
Eric Elphick (DUO Onderwijsonderzoek)

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Citeren als: DUO Onderwijsonderzoek (2017). *De leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren*. Amsterdam: Stichting Lezen.

© 2017 Stichting Lezen, Amsterdam.

Inhoud

Voorwoord.....	1
Managementsamenvatting.....	2
1 Inleiding.....	4
2 Opzet en uitvoering van het onderzoek.....	5
2.1 Onderzoeksgroepen en onderzoeksmethode.....	5
2.2 Nettorespons per onderzoeksgroep	6
2.3 Vragenlijst.....	9
3 Resultaten	11
3.1 Leesmotivatie	11
3.2 Leesgedrag.....	21
3.3 Leeszelfvertrouwen (<i>reading self-efficacy</i>)	24
3.4 Geletterde omgeving en socialisatie	26
3.5 Media-aanbod	31
3.6 Media-activiteiten	34
4 Conclusie	37
Literatuurlijst	40
Bijlage I: Onderliggende factoren en subfactoren voor leesmotivatie.....	41
Bijlage II: Significante verschillen voor leeftijdsgroep, geslacht en opleidingstype	42

Voorwoord

Wat is het geheim van succesvolle leesbevordering? Leesmotivatie. Wanneer de leesvlam bij kinderen eenmaal goed brandt, dooft deze niet zo snel meer uit. Leesmotivatie brengt een positieve leesspiraal in gang: een kind dat graag leest, leest meer en beter, en grijpt daardoor ook weer sneller opnieuw naar een boek.

Het laatste grootschalige onderzoek naar de leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren dateert van 2002. Het rapport dat voor u ligt, biedt een nieuwe stand van zaken. DUO Onderwijsonderzoek vroeg bijna 6.000 leerlingen tussen de 8 en 18 jaar naar hun leesmotivatie. Niet alleen werd daarbij gekeken naar hoe gemotiveerd leerlingen zijn om te lezen, maar ook naar waarom ze al dan niet gemotiveerd zijn. Dit is waardevolle nieuwe informatie. Naast de leesmotivatie zijn ook het leesgedrag, de leesomgeving en het mediagebruik van Nederlandse kinderen en jongeren in kaart gebracht.

Hoe meer we weten over leesmotivatie, hoe gericht we kinderen en jongeren kunnen ondersteunen. Hoe dat precies moet, daarover is het laatste woord nog niet gezegd. We hopen dat deze publicatie tot nieuwe inzichten leidt en bijdraagt aan de discussie.

Gerlien van Dalen
directeur-bestuurder Stichting Lezen

Managementsamenvatting

Deze publicatie biedt inzicht in de leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren. De volgende onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

- Hoe gemotiveerd zijn kinderen en jongeren om te lezen?
- Welke onderliggende factoren spelen hierbij een rol?
- Wat is de invloed van leeftijd, geslacht en opleidingstype op de leesmotivatie van kinderen en jongeren?

Onderzoeksopzet

In totaal namen 5.922 leerlingen tussen de 8 en 18 jaar deel aan dit onderzoek. Zij vulden individueel in de klas, in het bijzijn van een leerkracht, een online vragenlijst in. Een groot deel van deze vragenlijst was gewijd aan het in kaart brengen van – diverse aspecten van – de leesmotivatie van de leerlingen. Specifiek werd gekeken naar de volgende subfactoren: lezen uit nieuwsgierigheid, lezen om op te gaan in een verhaal (deze twee factoren vallen onder de noemer ‘intrinsieke leesmotivatie’), lezen om je emotioneel goed te voelen, lezen om verveling tegen te gaan (deze twee factoren vallen onder de noemer ‘emotieregulatie’), lezen om het goed te doen op school, lezen om het beter te doen dan anderen en lezen om sociale bevestiging te krijgen (deze drie factoren vallen onder de noemer ‘extrinsieke leesmotivatie’).

Naast de vragen over leesmotivatie vulden de kinderen en jongeren ook een aantal vragen in over hun leesgedrag, hun ‘leeszelfvertrouwen’, de leessocialisatie door hun ouders, het media-aanbod thuis en hun gemiddelde mediagebruik.

Belangrijkste resultaten

Leesmotivatie

De resultaten van dit onderzoek liggen grotendeels in lijn met eerdere bevindingen uit Nederlands leesmotivatie-onderzoek: meisjes lezen liever dan jongens, havo- en vwo/gymnasium-leerlingen lezen liever dan vmbo-leerlingen en de leesmotivatie neemt met het ouder worden af. Er worden echter ook een aantal verdiepende inzichten geboden die nog niet eerder uit onderzoek naar voren zijn gekomen. Zowel basisschoolleerlingen als middelbare scholieren lezen voornamelijk vanuit een intrinsieke leesmotivatie (lezen uit nieuwsgierigheid of om op te gaan in een verhaal. De extrinsieke motivaties (lezen om sociale bevestiging te krijgen van anderen of om het beter te doen dan anderen) spelen een veel minder belangrijke rol. Meisjes scoren ten opzichte van jongens hoger op intrinsieke leesmotivatie (lezen uit nieuwsgierigheid of om op te gaan in een verhaal) en op emotieregulatie (lezen om verdriet of boosheid tegen te gaan, lezen om je niet te vervelen). Tot slot lezen leerlingen van het vwo/gymnasium vaker dan leerlingen van andere opleidingstypen vanuit een intrinsieke leesmotivatie of om hun emoties te reguleren. Op het gebied van extrinsieke leesmotivatie verschillen vmbo-, havo- en vwo/gymnasium-leerlingen niet van elkaar.

Leesgedrag

Leerlingen in het basisonderwijs lezen in hun vrije tijd het vaakst een stripboek, leerlingen in het voortgezet onderwijs het vaakst een tijdschrift. Romans en verhalenbundels worden door zowel basis- als middelbare scholieren relatief weinig gelezen.

Vrij lezen vindt vaker op de basisschool dan op de middelbare school plaats. De helft van de basisschoolleerlingen (50%) geeft aan (bijna) dagelijks op school boeken te lezen die ze zelf mogen

uitkiezen. In het voortgezet onderwijs is dit slechts 4%. Circa de helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs (51%) geeft aan (bijna) nooit vrij te lezen op school. Vooral in het vmbo lijkt weinig aan vrij lezen te worden gedaan.

Leeszelfvertrouwen

Opleidingstype lijkt samen te hangen met vertrouwen in de leesvaardigheid: vwo/gymnasium-leerlingen hebben meer vertrouwen in hun leesvaardigheid dan vmbo- en havo-leerlingen. Het leeszelfvertrouwen van jongens en meisjes verschilt niet.

Leessocialisatie

Leessocialisatie door de ouders neemt sterk af naarmate kinderen ouder worden. Waar 38% van de basisschoolleerlingen nog weleens door de ouders wordt voorgelezen, is dit bij de middelbare scholieren nog maar 7%. Ook praten middelbare scholieren minder vaak met hun ouders over boeken en lezen ze minder vaak gezamenlijk met hun ouders (ieder een eigen boek).

Media-aanbod thuis

Het aantal boeken dat er bij de leerlingen thuis aanwezig is, is erg verschillend. Een relatief klein deel van de leerlingen – 13% van de leerlingen in het basisonderwijs en 18% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs – geeft aan dat er bij hen thuis geen of heel weinig boeken zijn. Vmbo-leerlingen hebben vaker geen of heel weinig boeken thuis dan leerlingen van havo- en vwo/gymnasium.

De overgrote meerderheid van de leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs heeft de volgende apparaten in huis: computer of laptop, televisie of smart-tv, mobiele telefoon of smartphone, muziekinstallatie, radio of iPod, tablet of iPad en spelcomputer. In verreweg de meeste gevallen betreft het zelfs twee of meer exemplaren per apparaat. Leerlingen in het voortgezet onderwijs geven vaak aan zelfs drie of meer computers, televisies, smartphones en muziekspelers in huis te hebben.

Mediagebruik

Basisschoolleerlingen besteden het grootste deel van hun mediatijd aan:

- 1 gamen
- 2 films, tv, Netflix of YouTube kijken
- 3 lezen

Lezen is onder basisschoolleerlingen dus een relatief belangrijke vrijetijdsbesteding.

Onder middelbare scholieren neemt lezen sterk in populariteit af: van alle media-activiteiten wordt lezen het minst vaak gedaan. Middelbare scholieren besteden voornamelijk veel tijd aan:

- 1 berichten versturen
- 2 naar muziek luisteren
- 3 films, tv, Netflix of YouTube kijken

1 Inleiding

De laatste grootschalige studie naar de leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren dateert van 2002 (Tellegen & Frankhuisen, 2002) en is, geeft Stichting Lezen aan, toe aan herhaling. In de afgelopen 15 jaar hebben vele technologische ontwikkelingen plaatsgevonden, die een grote invloed hebben gehad op de vrijetijdsbesteding. Waar boeken eerst al moesten concurreren met radio, televisie en games, slokken nu ook smartphones, YouTube-filmpjes en sociale media de tijd van kinderen en jongeren op. De tijd die wordt besteed aan lezen daalt gestaag (Huysmans, 2013). Vooral onder jongeren is de daling fors; ten opzichte van twee jaar geleden lezen jongeren tussen de 13 en 19 jaar nog maar de helft: 10 minuten per dag in plaats van 23 minuten (Wennekers, De Haan, & Huysmans, 2016). Het is dus belangrijk om inzicht te krijgen in de leesmotivatie van de huidige generatie kinderen en jongeren.

Stichting Lezen wil inzicht in hoe gemotiveerd kinderen en jongeren (nog) zijn om te lezen, welke elementen bij deze motivatie een rol spelen en hoe leesmotivatie zich verhoudt tot de motivatie voor andere vrijetijdsbestedingen.

In dit kader heeft DUO Onderwijsonderzoek in opdracht van Stichting Lezen een onderzoek uitgevoerd waarbij de leesmotivatie van kinderen en jongeren in de leeftijd van 8 tot en met 18 jaar in kaart is gebracht. In deze rapportage worden de uitkomsten van het onderzoek gepresenteerd.

2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

2.1 Onderzoeksgroepen en onderzoeksmethode

Het onderzoek heeft plaatsgevonden onder kinderen en jongeren van 8 tot en met 18 jaar. We hebben een kwantitatief, online onderzoek uitgevoerd, via door ons geworven leerkrachten basisonderwijs en docenten Nederlands voortgezet onderwijs.

De leerkrachten en docenten zijn geworven via het **Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs** en via de **onderwijsdatabase** van DUO Onderwijsonderzoek. In het basisonderwijs werken wij met ons Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs. De samenstelling van dit panel, dat bestaat uit ca. 2.800 leerkrachten, is representatief wat betreft de kenmerken schoolgrootte (uitgedrukt in het aantal leerlingen), denominatie (katholiek, openbaar, protestants-christelijk en overig) en vakantieregio (naar de indeling die het ministerie van OCW hanteert: Noord, Midden en Zuid). In het voortgezet onderwijs werken wij met onze eigen onderwijsdatabase, die onder meer de namen en e-mailadressen van ruim 40.000 sectievoorzitters en docenten in het voortgezet onderwijs (waaronder docenten Nederlands) bevat.

De leerkrachten uit ons online panel die lesgeven in de groepen 5, 6, 7 en/of 8 en de docenten Nederlands (vmbo, havo en/of vwo/gymnasium) uit onze onderwijsdatabase hebben we een uitnodigings-e-mail gestuurd waarin het onderzoek als volgt is geïntroduceerd:

“Voor Stichting Lezen zijn wij bezig met een wetenschappelijk onderzoek naar de leesmotivatie van kinderen en jongeren tussen de 8 en 18 jaar. We willen inzicht krijgen in hoe gemotiveerd kinderen en jongeren (nog) zijn om te lezen en hoe leesmotivatie zich verhoudt tot de motivatie voor andere vrijetijdsbestedingen.”

Aansluitend hebben we kort de procedure uitgelegd (plaats van afname vragenlijsten, benodigde tijd voor het invullen van de vragenlijst, etc.). Leerkrachten en docenten die met hun leerlingen aan het onderzoek wilden deelnemen, konden dit aangeven door op een in de mail opgenomen link naar een aanmeldingsformulier te klikken.

In totaal hebben we, middels een willekeurige steekproef uit ons Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs en onze onderwijsdatabase, 574 leerkrachten en 1.017 docenten voor deelname aan het onderzoek benaderd.

Uiteindelijk hebben in totaal 153 leerkrachten/docenten Nederlands meegewerkt aan het onderzoek. Zij hebben hun leerlingen de vragenlijst op school laten invullen. Het online veldwerk, dat heeft plaatsgevonden in de periode oktober 2016 - november 2016, is als volgt verlopen:

- De leerkrachten/docenten die aan het onderzoek mee wilden werken, ontvingen een instructie voor de dataverzameling onder de leerlingen. Wij hebben elke leerkracht/docent een eenvoudige instructie geleverd (om de leerlingen te begeleiden bij het inloggen voor de online vragenlijst) en een lijst met inlogcodes waarmee de leerlingen toegang konden krijgen tot de online vragenlijst.
- De leerlingen hebben de online vragenlijst op school ingevuld.

- Het was niet nodig om een herinneringsmail te sturen.

Het online veldwerk is in eigen beheer uitgevoerd. We hebben voorzieningen getroffen waardoor elke leerling slechts één online vragenlijst kon invullen.

2.2 Nettorespons per onderzoeksgroep

In de volgende tabel zijn de beoogde en de gerealiseerde nettorespons per onderzoeksgroep weergegeven.

Tabel 1

Beoogde en gerealiseerde nettorespons

	Beoogde nettorespons	Gerealiseerde nettorespons
Kinderen groep 5	n = 200	n = 295
Kinderen groep 6	n = 200	n = 300
Kinderen groep 7	n = 200	n = 496
Kinderen groep 8	n = 200	n = 338
<i>Subtotaal kinderen 8 t/m 12 jaar (PO)</i>	<i>n = 800</i>	<i>n = 1.429</i>
Jongeren onderbouw vmbo	n = 200	n = 1.035
Jongeren onderbouw havo	n = 200	n = 281
Jongeren onderbouw vwo	n = 200	n = 533
Jongeren bovenbouw vmbo	n = 200	n = 1.271
Jongeren bovenbouw havo	n = 200	n = 337
Jongeren bovenbouw vwo	n = 200	n = 457
Gemengde klas vmbo-tl/havo	--	n = 114
Gemengde klas havo/vwo	--	n = 328
Overig onder- en bovenbouw	--	n = 137
<i>Subtotaal jongeren 12 t/m 18 jaar (VO)</i>	<i>n = 1.200</i>	<i>n = 4.493</i>
Totaal	n = 2.000	n = 5.922

De gerealiseerde nettorespons is vergeleken met de populatie voor de variabelen groep (primair onderwijs – PO), klas/type onderwijs (voortgezet onderwijs – VO) en geslacht. Verschillen van de nettorespons ten opzichte van de populatie werden, met het oog op de representativiteit van de steekproef voor Nederlandse kinderen en jongeren in deze leeftijdsfase, door middel van een herweging geëlimineerd (zie de laatste twee kolommen van de volgende tabel).

De respons op de variabelen groep (PO), klas/type onderwijs (VO) en geslacht ziet er als volgt uit:

Tabel 2
Verschillen van de nettorespons ten opzichte van de populatie

	Werkelijke verdeling populatie ¹	Verdeling in de netto-respons	Weging groep/klas	Weging (groep/klas x geslacht) Jongen	Weging (groep/klas x geslacht) Meisje
Kinderen groep 5 (geb. 2009)	25%	21%	1,22	1,24	1,20
Kinderen groep 6 (geb. 2008)	25%	21%	1,20	1,22	1,18
Kinderen groep 7 (geb. 2007)	25%	34%	0,71	0,72	0,70
Kinderen groep 8 (geb. 2006)	25%	24%	1,06	1,08	1,04
<i>Subtotaal kinderen 8 t/m 12 jaar (PO)</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>			
Jongeren onderbouw vmbo	13%	24%	0,57	0,60	0,54
Jongeren onderbouw havo	10%	6%	1,57	1,66	1,48
Jongeren onderbouw vwo	10%	12%	0,83	0,88	0,78
Jongeren bovenbouw vmbo	23%	29%	0,79	0,84	0,74
Jongeren bovenbouw havo	17%	8%	2,19	2,32	2,06
Jongeren bovenbouw vwo	17%	10%	1,65	1,75	1,55
Gemengde klas vmbo-tl/havo	3%	3%	1,04	1,10	0,98
Gemengde klas havo/vwo	6%	8%	0,85	0,90	0,80
Overig onder- en bovenbouw			1,00	1,00	1,00
<i>Subtotaal jongeren 12 t/m 18 jaar (VO)</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>			

	Werkelijke verdeling populatie ²	Verdeling in de netto- respons	Weging groep/klas	Weging (groep/klas x geslacht) Jongen	Weging (groep/klas x geslacht) Meisje
Naar Geslacht					
PO					
Jongens	51%	50%	1,02		
Meisjes	49%	50%	0,98		
Naar Geslacht					
VO					
Jongens	51%	48%	1,06		
Meisjes	49%	52%	0,94		

¹ Populatiegegevens zijn gebaseerd op gegevens van het CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 10 februari 2017.

Met betrekking tot de gegevens voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs merken we het volgende op:

Een nadere specificatie van de populatiecijfers voor de groepen 'Jongeren onderbouw vmbo', 'Jongeren onderbouw havo' en 'Jongeren onderbouw vwo' van het voortgezet onderwijs is (mede) als gevolg van gemengde klassen niet voorhanden. We zijn daarom op de volgende manier tot de volgende schatting van de populatiegegevens voor deze drie groepen gekomen (basisgegevens gebaseerd op CBS):

- Het totaal aantal leerlingen in de algemene leerjaren bedraagt volgens het CBS $n=413.680$.
- Het aantal leerlingen in de onderscheiden groepen 'Gemengde klas vmbo-tl/havo' en 'Gemengde klas havo/vwo' bedraagt (opnieuw volgens het CBS) $n=26.182$ en $n=62.044$ (totaal $n=88.226$).
- Bij benadering bedraagt het aantal leerlingen in de onderbouw (vmbo-havo-vwo) dan $413.680 - 88.226 = 325.454$ leerlingen.
- We nemen aan dat de verhouding van het aantal leerlingen in de onderbouw vergelijkbaar is met de verhouding van het aantal leerlingen in de bovenbouw, te weten: vmbo ($n=221.379$), havo ($n=163.454$) en vwo ($n=167.238$) = 40% : 30% : 30%.
- We berekenen vervolgens de populatiecijfers voor de leerlingen in de onderbouw als volgt:
 - Jongeren onderbouw vmbo: $(413.680 - 88.226) \times 40\% = 130.182$ leerlingen;
 - Jongeren onderbouw havo: $(413.680 - 88.226) \times 30\% = 97.636$ leerlingen;
 - Jongeren onderbouw vwo: $(413.680 - 88.226) \times 30\% = 97.636$ leerlingen.

2.3 Vragenlijst

Voor de kinderen op de basisschool en de jongeren in het voortgezet onderwijs is uiteindelijk één en dezelfde vragenlijst opgesteld. Gemiddeld heeft het de kinderen/jongeren 10 minuten tot een kwartier gekost om de vragenlijst in te vullen.

Van Stichting Lezen hebben wij een conceptvragenlijst ontvangen. Deze hebben wij beoordeeld en met Stichting Lezen besproken, waarna een aangepaste conceptvragenlijst volgde. Vervolgens hebben we de vragenlijst getest (pilot) onder een aantal kinderen en jongeren tussen de 8 en 18 jaar. Dit heeft geresulteerd in een vragenlijst waarin zowel Stichting Lezen als DUO Onderwijsonderzoek zich goed kon vinden.

3 Resultaten

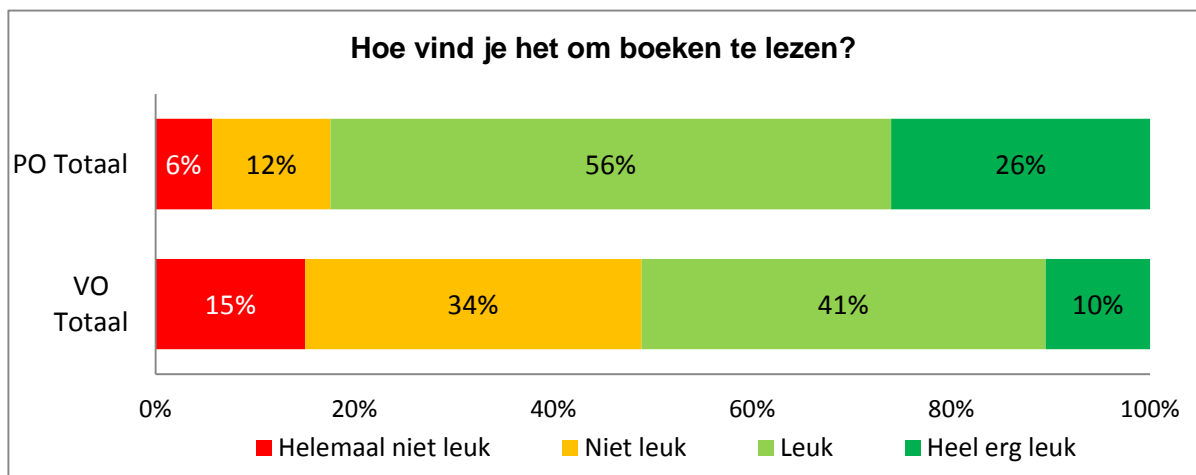
In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek besproken. De resultaten zijn standaard uitgesplitst naar type onderwijs (basisonderwijs en voortgezet onderwijs). Waar relevant zijn de resultaten ook uitgesplitst naar geslacht en opleidingstype.

Voor de duiding van de onderzoeksresultaten is gebruik gemaakt van Leesmonitor.nl. Deze website geeft een actueel overzicht van onderzoek naar lezen, leesbevordering en literatuureducatie.

3.1 Leesmotivatie

In de vragenlijst is het onderwerp ‘boeken lezen’ als volgt geïntroduceerd:

“We stellen je een paar vragen over het lezen van boeken in je vrije tijd. Met boeken bedoelen we geen schoolboeken, maar boeken die je zelf graag leest (bijvoorbeeld leesboeken of stripboeken). Dit kunnen zowel papieren boeken als digitale boeken zijn. Digitale boeken zijn boeken die je leest van bijvoorbeeld een e-reader, tablet, smartphone of laptop.”

Een ruime meerderheid van de leerlingen in het basisonderwijs (82%) vindt het leuk of heel erg leuk om boeken te lezen. In het voortgezet onderwijs geldt dit voor ‘slechts’ de helft (51%) van de leerlingen. Dat kinderen in de overgang van de basisschool naar de middelbare school minder plezier gaan beleven aan het lezen, blijkt ook uit eerder verricht onderzoek (Huysmans, 2013; Van Tuijl & Gijssels, 2015).

De uitkomst ‘82% van de leerlingen in het basisonderwijs vindt het leuk of heel erg leuk om boeken te lezen’ is verrassend voor wat betreft het **basisonderwijs**, omdat uit internationaal onderzoek in 2012 is gebleken dat Nederlandse basisscholieren niet erg van lezen houden. Destijds gaf 20% van de Nederlandse basisscholieren aan lezen prettig te vinden, tegen 28% internationaal. Volgens het PIRLS-onderzoek is het beeld in de loop der jaren nagenoeg onveranderd (Meelissen et al., 2012; Mullis, Martin, Foy, & Drucker, 2012).

Uit nationaal onderzoek van Cito is echter gebleken dat het leesplezier licht stijgt (Kuhlemeier et al., 2014). Wellicht hebben deze verschillen met de vraagstelling te maken die niet identiek is.

Voor het **voortgezet onderwijs** liggen de uitkomsten van het huidige onderzoek meer in lijn met eerder verricht onderzoek. Uit internationaal onderzoek in 2010 is gebleken dat 15-jarige middelbare scholieren niet erg van lezen houden. Bijna 50% las toen nooit voor zijn of haar plezier. Dit is vergelijkbaar met de huidige uitkomst dat 49% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs lezen (helemaal) niet leuk vindt.

In eerder verricht nationaal onderzoek is het beeld eveneens weinig rooskleurig. Stalpers (2007) constateerde destijds dat 44% van de middelbare scholieren een positieve, 28% een neutrale en 28% een negatieve leesattitude heeft.

Mogelijke oorzaken van afnemend leesplezier in het voortgezet onderwijs

Een mogelijke oorzaak van het afnemende leesplezier is de zogeheten 'fourth grade slump'. In het Nederlands: de 'groep 6-crisis'. Gedurende de basisschool verschuift de focus hoe langer hoe meer van het 'leren om te lezen' naar het 'lezen om te leren'. De teksten die kinderen voorgeschoteld krijgen worden complexer en abstracter, waardoor de kans stijgt dat ze negatieve leeservaringen opdoen (Chall & Jacobs, 2003). Het zijn dan ook met name de minder vaardige lezers die in deze periode minder plezier in lezen krijgen (Nielen & Bus, 2016).

Een tweede mogelijke oorzaak is de verschuiving van het vrijwillige naar het verplichte lezen. Als kinderen ouder worden, moeten ze steeds vaker een boek lezen voor school, een presentatie geven over een boek of een boekverslag schrijven. Ze mogen juist minder vaak een zelf uitgezocht boek lezen op school (Huysmans, 2013). Voor 13- tot 17-jarigen is lezen dan ook een minder grote hobby dan voor 7- tot 12-jarigen. Ze noemen het vaker saai, en beschouwen het als een verplichte activiteit (Siebelhoff, Caarels, & Cheung, 2010).

Tabel 3

De vraag 'Hoe vind je het om boeken te lezen?' uitgesplitst naar geslacht

	Jongens	Meisjes	Totaal
Helemaal niet leuk	18%	7%	13%
Niet leuk	36%	21%	29%
Leuk	37%	52%	45%
Heel erg leuk	9%	20%	14%

Tabel 4

De vraag 'Hoe vind je het om boeken te lezen?' uitgesplitst naar opleidingstype

	Vmbo	Havo	Vwo/Gymnasium	Totaal
Helemaal niet leuk	23%	15%	9%	15%
Niet leuk	39%	37%	26%	34%
Leuk	32%	41%	48%	41%
Heel erg leuk	6%	8%	18%	10%

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat meisjes lezen leuker vinden dan jongens. Ook blijkt dat jongeren op de hogere schoolniveaus in het voortgezet onderwijs meer van lezen houden dan kinderen op de lagere schoolniveaus. Deze uitkomsten liggen in lijn met eerder verricht onderzoek. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs meisjes lezen leuker

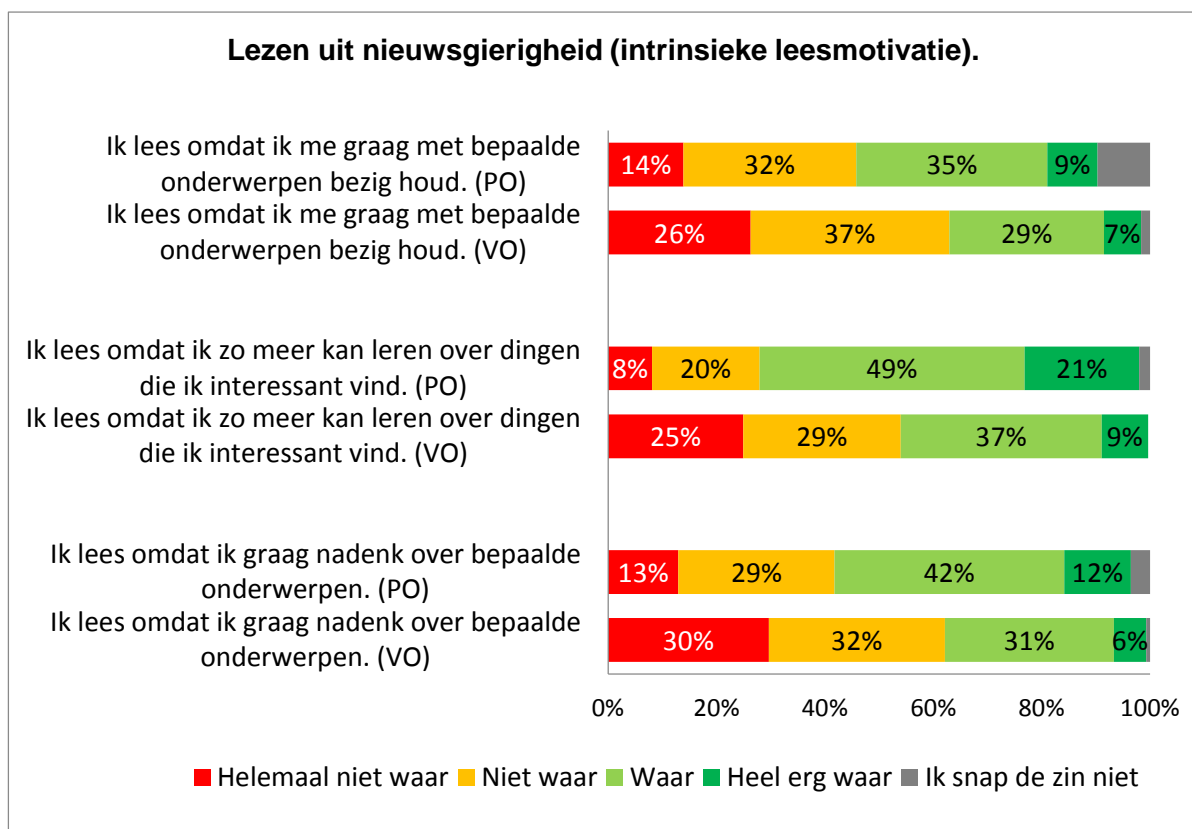
vinden. Het leesplezier loopt terug, maar dat gebeurt bij jongens én meisjes in nagenoeg dezelfde mate (Tellegen & Frankhuisen, 2002; Stokmans & Broeder, 2009; Huysmans, 2013; Kunst van Lezen, 2013).

Voorts is uit onderzoek van 2010 gebleken dat jongeren op de hogere schoolniveaus meer van lezen houden dan kinderen op de lagere schoolniveaus. 15-jarige vwo'ers vonden lezen destijds het leukst, gevolgd door hun leeftijdgenoten op havo en vmbo (Gille et al., 2010).

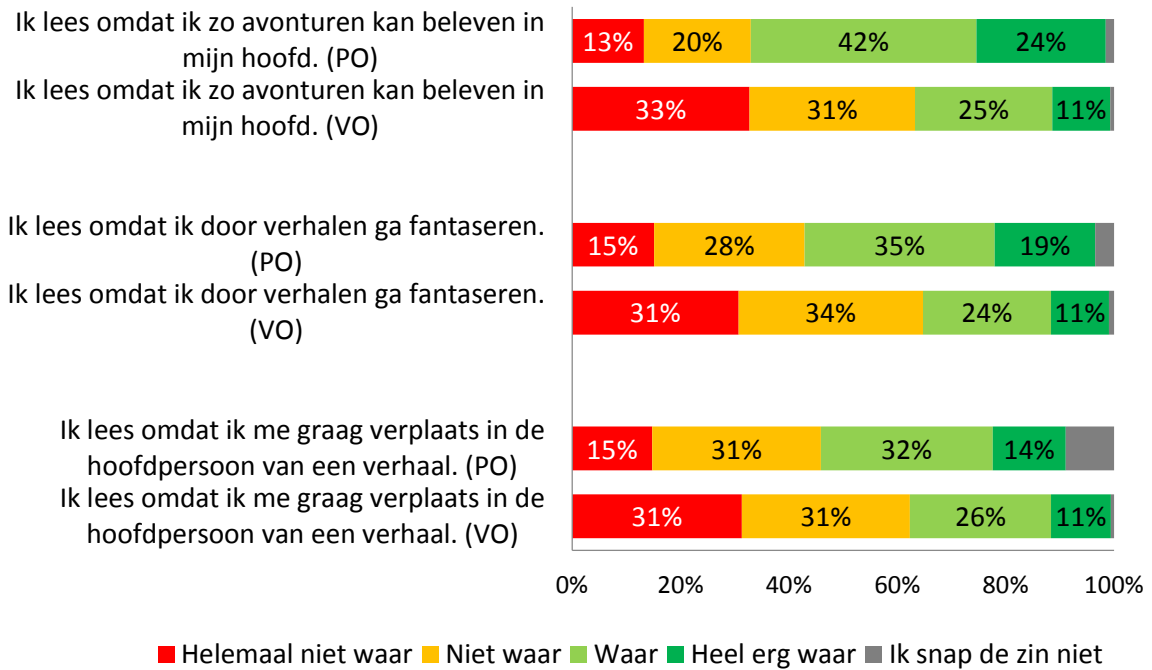
De positievere leesattitude van hoger opgeleide jongeren geldt alleen voor de hedonistische component: het lezen voor het plezier. Lager opgeleide jongeren scoren juist hoger op de utilitaire component: ze beschouwen lezen als nuttiger, voor hun toekomst of loopbaan (Stokmans, 2007).

Vervolgens kregen de leerlingen in vier blokken stellingen voorgelegd over leesmotivatie. Zij konden aangeven in hoeverre ze het met de stellingen eens waren. De resultaten zijn gecategoriseerd naar bestaande onderliggende factoren en subfactoren voor leesmotivatie. (Voor een overzicht van deze factoren en subfactoren verwijzen we naar Bijlage I.)

Onderliggende factor voor leesmotivatie: intrinsieke leesmotivatie

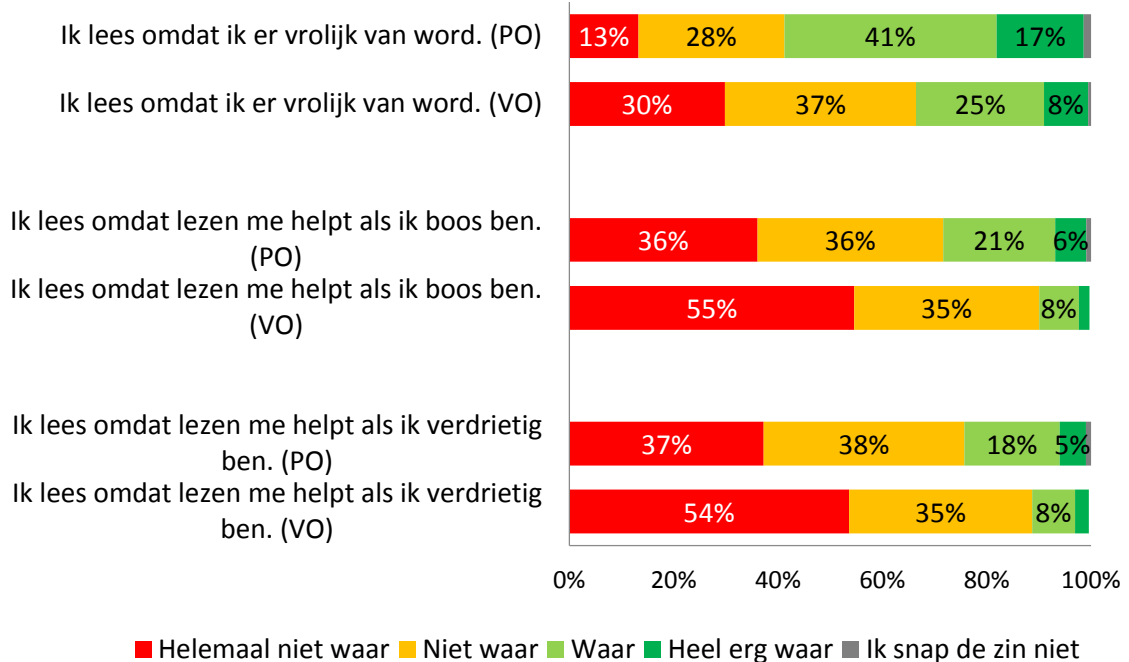

Lezen om op te gaan in een verhaal (intrinsieke leesmotivatie).

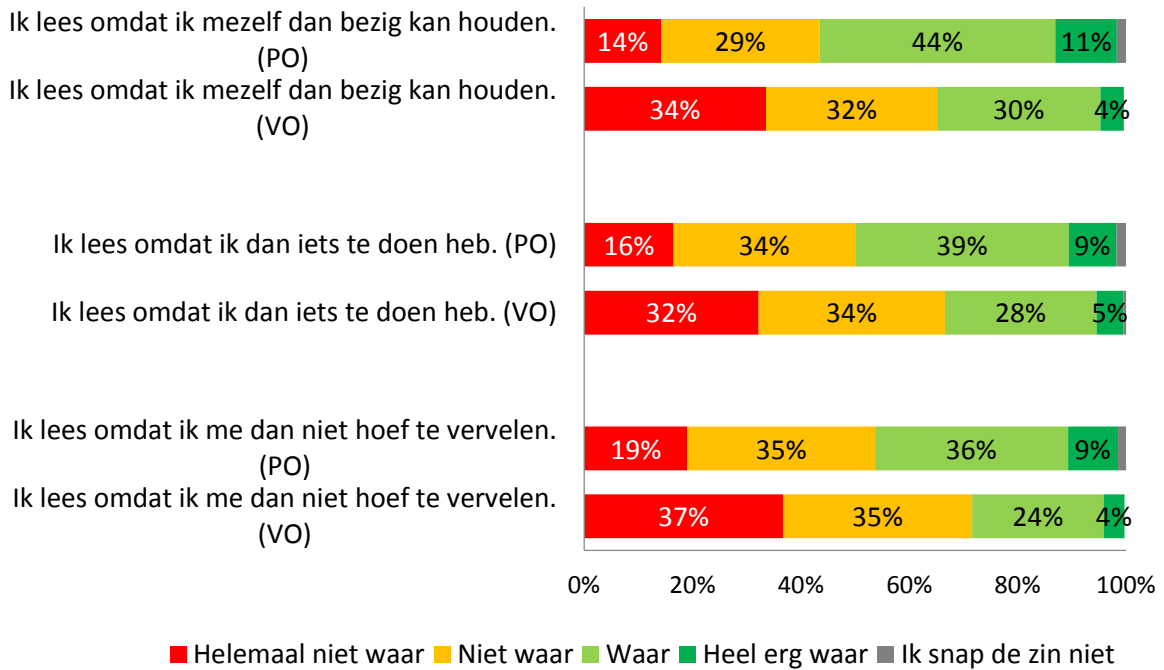

Onderliggende factor voor leesmotivatie: motivatie m.b.t. regulerende factoren

Lezen om je emotioneel goed te voelen (motivatie m.b.t. regulerende factoren).

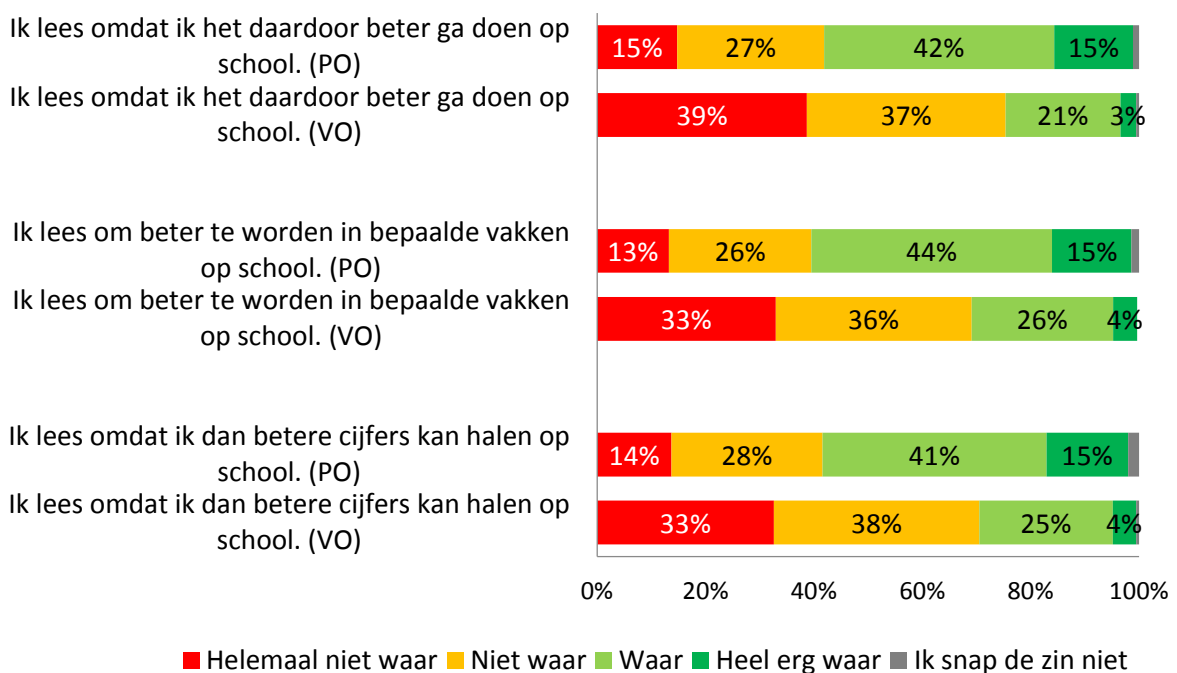

Lezen om verveling tegen te gaan (motivatie m.b.t. regulerende factoren).

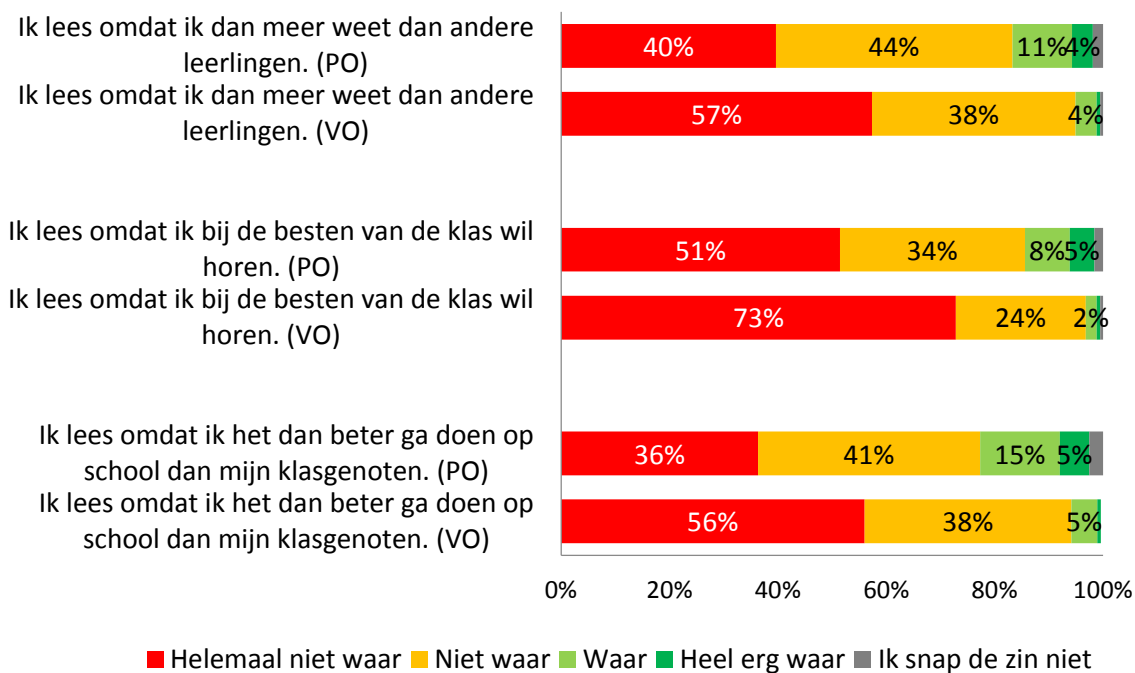

Onderliggende factor voor leesmotivatie: extrinsieke leesmotivatie

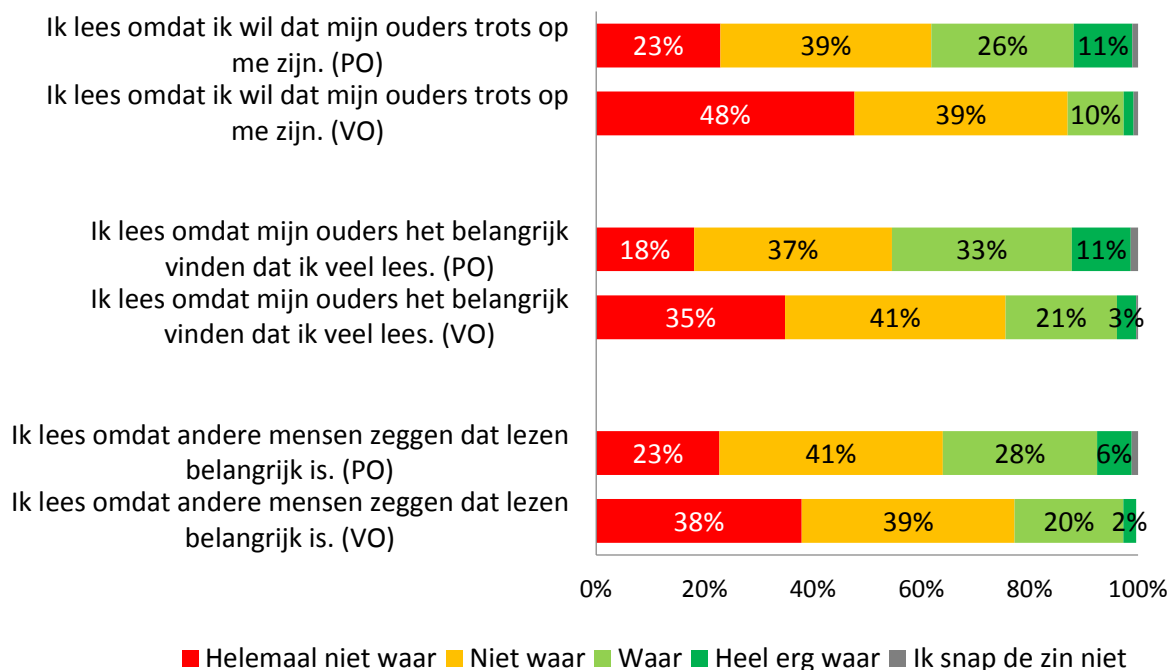
Lezen om het goed te doen op school (extrinsieke leesmotivatie).

Lezen om het beter te doen dan anderen (extrinsieke leesmotivatie).

Lezen om sociale bevestiging te krijgen (extrinsieke leesmotivatie).

Uit bovenstaande grafieken blijkt dat **meer dan de helft** van de leerlingen in het **basisonderwijs** leest, omdat zij...

- zo meer kunnen leren over dingen die ze interessant vinden (70%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen uit nieuwsgierigheid);
- zo avonturen kunnen beleven in hun hoofd (66%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen om op te gaan in een verhaal);
- dan beter worden in bepaalde vakken op school (59%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het goed te doen op school);
- het daardoor beter gaan doen op school (57%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het goed te doen op school);
- er vrolijk van worden (58%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om je emotioneel goed te voelen);
- dan betere cijfers kunnen halen op school (56%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het goed te doen op school);
- zichzelf dan bezig kunnen houden (55%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om verveling tegen te gaan);
- graag nadenken over bepaalde onderwerpen (54%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen uit nieuwsgierigheid);
- door verhalen gaan fantaseren (54%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen om op te gaan in een verhaal).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat de meeste leerlingen in het **basisonderwijs** lezen vanuit een **intrinsieke leesmotivatie** – zowel uit nieuwsgierigheid als om op te gaan in een verhaal – en ook vanuit de **extrinsieke leesmotivatie om het goed te doen op school**.

Voor de **meeste leerlingen** in het **basisonderwijs** gelden de volgende leesmotivaties **niet**:

- omdat ze bij de besten van de klas willen horen (niet: 85%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat ze dan meer weten dan andere leerlingen (niet: 84%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat lezen hen helpt als ze verdrietig zijn (niet: 75%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om je emotioneel goed te voelen);
- omdat ze het dan beter gaan doen op school dan hun klasgenoten (niet: 77%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat lezen hen helpt als ze boos zijn (niet: 72%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om je emotioneel goed te voelen);
- omdat andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is (niet: 63%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om sociale bevestiging te krijgen);
- omdat ze willen dat hun ouders trots op hen zijn (niet: 62%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om sociale bevestiging te krijgen);
- omdat ze zich dan niet hoeven te vervelen (niet: 54%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om verveling tegen te gaan);
- omdat hun ouders het belangrijk vinden dat ze veel lezen (niet: 55%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om sociale bevestiging te krijgen).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat de meeste leerlingen in het **basisonderwijs** die lezen, dit meestal **niet** doen vanuit de **extrinsieke motivatie** om sociale bevestiging te krijgen van anderen of om het beter te doen dan anderen. Ook lijkt het tegengaan van verdriet, boosheid of verveling een relatief onbelangrijke leesreden voor basisschoolleerlingen te zijn.

Uit bovenstaande grafieken blijkt verder dat **meer dan de helft** van de leerlingen in het **voortgezet onderwijs geen van bovenstaande motivaties** heeft om te lezen. De **grootste groep** leest omdat zij...

- zo meer kunnen leren over dingen die ze interessant vinden (46%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen uit nieuwsgierigheid);
- graag nadenken over bepaalde onderwerpen (37%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen uit nieuwsgierigheid);
- zich graag met bepaalde onderwerpen bezighouden (36%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen uit nieuwsgierigheid);
- zich graag verplaatsen in de hoofdpersoon van een verhaal (37%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen om op te gaan in een verhaal);
- zo avonturen kunnen beleven in hun hoofd (36%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen om op te gaan in een verhaal);
- door verhalen gaan fantaseren (35%) (intrinsieke leesmotivatie, lezen om op te gaan in een verhaal).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat de grootste groep leerlingen in het **voortgezet onderwijs** leest vanuit een **intrinsieke leesmotivatie**, zowel uit nieuwsgierigheid als om op te gaan in een verhaal.

Voor **meer dan 85% van de leerlingen** in het **voortgezet onderwijs** gelden de volgende leesmotivaties **niet**:

- omdat ze bij de besten van de klas willen horen (niet: 97%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat ze dan meer weten dan andere leerlingen (niet: 95%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat ze het dan beter gaan doen op school dan hun klasgenoten (niet: 94%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om het beter te doen dan anderen);
- omdat lezen hen helpt als ze boos zijn (niet: 90%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om je emotioneel goed te voelen);
- omdat lezen hen helpt als ze verdrietig zijn (niet: 89%) (motivatie m.b.t. regulerende factoren, lezen om je emotioneel goed te voelen);
- omdat ze willen dat hun ouders trots op hen zijn (niet: 87%) (extrinsieke leesmotivatie, lezen om sociale bevestiging te krijgen).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat verreweg de meeste leerlingen in het **voortgezet onderwijs** die lezen, dit **niet** doen vanuit de **extrinsieke leesmotivatie 'lezen om het beter te doen dan anderen'**.

Ook is gekeken naar **verschillen** in leesmotivatie, uitgesplitst naar **geslacht** en **opleidingstype** (vmbo, havo, vwo/gymnasium).

Geslacht

In vergelijking met meisjes geven **jongens** vaker aan dat zij de volgende redenen **niet** hebben om te lezen. Jongens geven vaker dan meisjes aan **niet** te lezen omdat...

- zij graag nadenken over bepaalde onderwerpen (jongens 31% versus meisjes 20% helemaal niet);
- zij zo meer kunnen leren over dingen die ze interessant vinden (jongens 26% versus meisjes 26% helemaal niet);
- zij zich graag met bepaalde onderwerpen bezig houden (jongens 27% versus meisjes 18% helemaal niet);
- zij zich graag verplaatsen in de hoofdpersoon van een verhaal (jongens 35% versus meisjes 18% helemaal niet);
- zij door verhalen gaan fantaseren (jongens 34% versus meisjes 21% helemaal niet);
- zij zo avonturen kunnen beleven in hun hoofd (jongens 35% versus meisjes 21% helemaal niet);
- het hen helpt als ze verdrietig zijn (jongens 60% versus meisjes 40% helemaal niet);
- het hen helpt als ze boos zijn (jongens 58% versus meisjes 43% helemaal niet);
- zij er vrolijk van worden (jongens 34% versus meisjes 17% helemaal niet);
- zij zich dan niet hoeven te vervelen (jongens 40% versus meisjes 25% helemaal niet);
- zij dan iets te doen hebben (jongens 36% versus meisjes 21% helemaal niet);
- zij zichzelf dan kunnen bezig houden (jongens 37% versus meisjes 21% helemaal niet);
- zij dan betere cijfers halen op school (jongens 33% versus meisjes 25% helemaal niet);
- zij dan beter worden in bepaalde vakken op school (jongens 35% versus meisjes 24% helemaal niet);
- andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is (jongens 39% versus meisjes 30% helemaal niet).

Meisjes geven vaker dan jongens aan **niet** te lezen omdat...

- zij het daardoor beter gaan doen op school (meisjes 39% versus jongens 30% niet waar);
- zij dan meer weten dan andere leerlingen (meisjes 42% versus jongens 35% niet waar);
- hun ouders het belangrijk vinden dat zij veel lezen (meisjes 43% versus jongens 36% niet waar);
- zij willen dat hun ouders trots op hen zijn (meisjes 43% versus jongens 35% niet waar).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat meisjes vaker dan jongens lezen vanuit een **intrinsieke leesmotivatie** (uit nieuwsgierigheid of om op te gaan in een verhaal) en om hun **emoties te reguleren** (om verdriet, boosheid of verveling tegen te gaan). Op het gebied van **extrinsieke leesmotivatie** is het beeld niet eenduidig.

Opleidingstype

In vergelijking met leerlingen van vmbo en havo geven **leerlingen van het vwo/gymnasium vaker** aan te lezen omdat...

- zij graag nadenken over bepaalde onderwerpen (vwo/gymnasium 41% versus totale groep 30%);

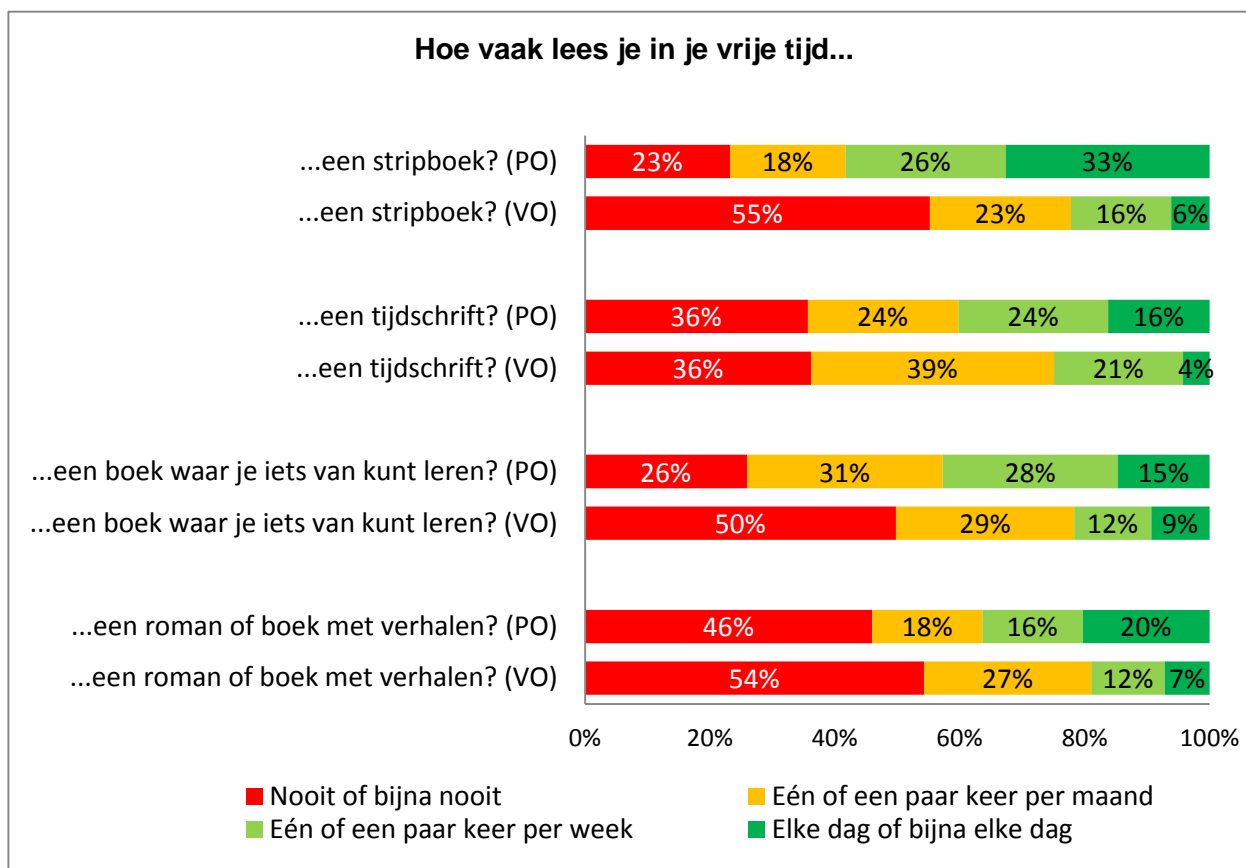
- zij zich graag verplaatsen in de hoofdpersoon van een verhaal (vwo/gymnasium 39% versus totale groep 26%);
- zij door verhalen gaan fantaseren (vwo/gymnasium 31% versus totale groep 24%);
- zij zo avonturen kunnen beleven in hun hoofd (vwo/gymnasium 34% versus totale groep 25%);
- zij er vrolijk van worden (vwo/gymnasium 37% versus totale groep 25%);
- zij zich dan niet hoeven te vervelen (vwo/gymnasium 31% versus totale groep 24%);
- zij dan iets te doen hebben (vwo/gymnasium 33% versus totale groep 28%);
- zij zichzelf dan kunnen bezighouden (vwo/gymnasium 37% versus totale groep 30%).

Leerlingen van vmbo en havo geven **vaker** dan leerlingen van het vwo/gymnasium aan dat zij de volgende redenen **niet** hebben om te lezen:

- om zo meer te kunnen leren over dingen die zij interessant vinden (vwo/gymnasium 14% versus totale groep 26% helemaal niet);
- omdat zij zich graag met bepaalde onderwerpen bezig houden (vwo/gymnasium 14% versus totale groep 25% helemaal niet);
- omdat lezen hen helpt als ze verdrietig zijn (vwo/gymnasium 48% versus totale groep 54% helemaal niet);
- omdat lezen hen helpt als ze boos zijn (vwo/gymnasium 51% versus totale groep 55% helemaal niet).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat **leerlingen van het vwo/gymnasium** vaker lezen vanuit een **intrinsieke leesmotivatie** (zowel uit nieuwsgierigheid als om op te gaan in een verhaal) en om hun **emoties te reguleren** (om vrolijk te worden of om verdriet, boosheid of verveling tegen te gaan). Leerlingen van de verschillende opleidingstypen in het **voortgezet onderwijs** verschillen niet wat betreft **extrinsieke leesmotivatie**.

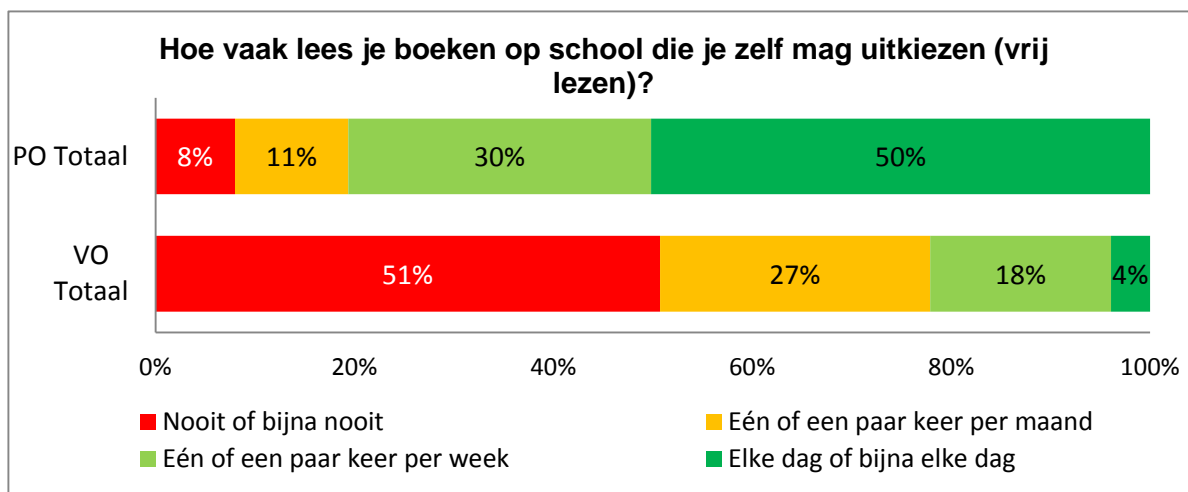
3.2 Leesgedrag

Leerlingen in het **basisonderwijs** lezen in hun vrije tijd het vaakst een stripboek: een derde (33%) leest (bijna) dagelijks een stripboek en circa een kwart (26%) doet dit één of een paar keer per week. Het minst lezen zij romans of verhalenboeken: 46% leest deze nooit of bijna nooit.

Leerlingen in het **voortgezet onderwijs** lezen in hun vrije tijd het vaakst een tijdschrift: een kwart (25%) doet dit minimaal één keer per week. Het minst lezen zij romans of verhalenboeken: 54% leest deze nooit of bijna nooit.

Uit eerder verricht onderzoek (2013) is gebleken dat het 'lees- of verhaalboek' het populairste genre is onder 7- tot 15-jarigen, gevolgd door het stripboek en het informatieve of 'weetjesboek' (Huysmans, 2013). Dit komt dus niet helemaal overeen met de uitkomsten van het huidige onderzoek. Wat we wel in beide onderzoeken zien, is dat als kinderen ouder worden, ze al deze boekgenres minder vaak gaan lezen. Uit eerder onderzoek is verder gebleken dat jongens en meisjes uiteenlopende genrevoorkeuren hebben. Terwijl jongens liever kranten en strips lezen, prefereren meisjes verhaalboeken en tijdschriften (Gille et al., 2010). En terwijl jongens het prettig vinden om te lezen over sport, oorlog, fantasy en science fiction, zijn meisjes happig op boeken over romantiek en vriendschap (Kunst van Lezen, 2013).

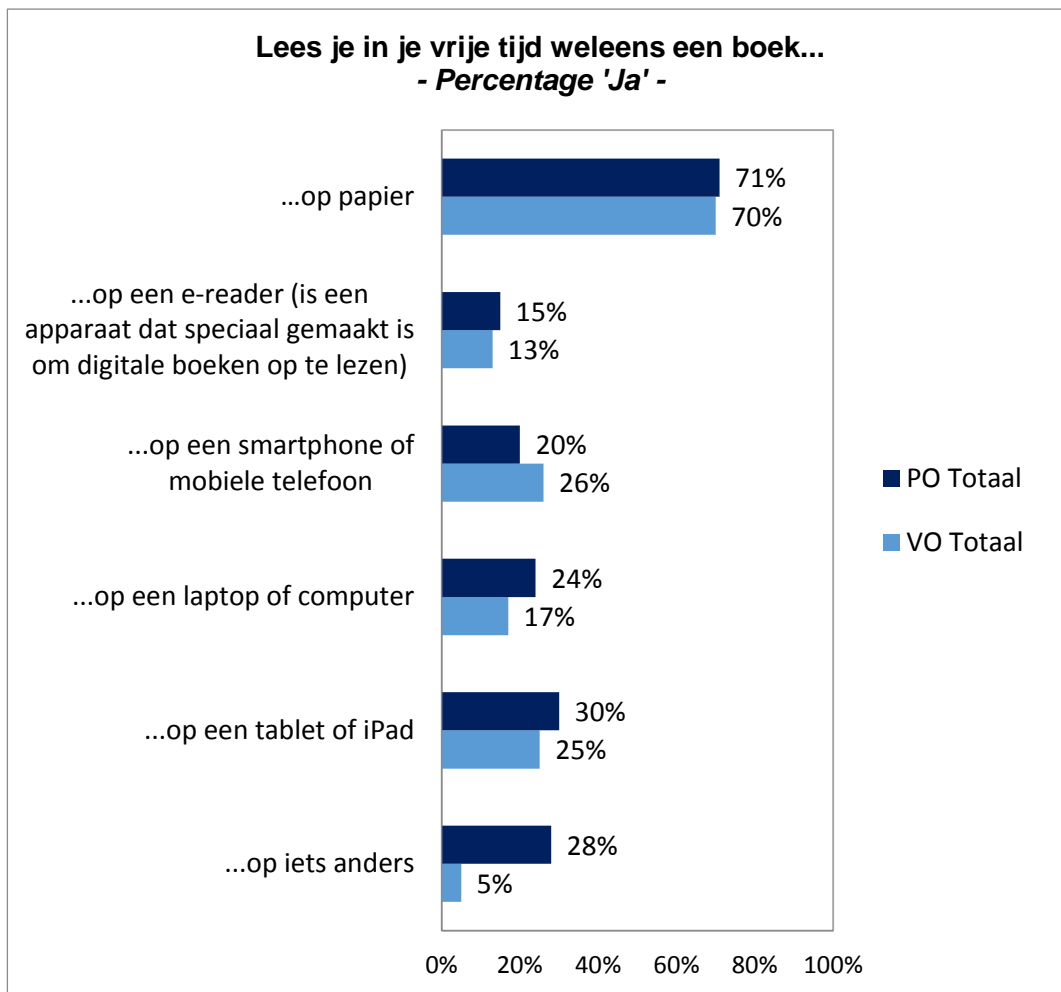
‘Vrij lezen’ vindt vaker op de basisschool dan op de middelbare school plaats. De helft van de basisschoolleerlingen (50%) geeft aan (bijna) dagelijks op school boeken te lezen die ze zelf mogen uitkiezen. In het voortgezet onderwijs is dit slechts 4%. Circa de helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs (51%) geeft aan (bijna) nooit boeken op school te lezen die ze zelf mogen uitkiezen. Leerlingen op het vmbo geven relatief vaak aan dat zij (bijna) nooit boeken op school lezen die ze zelf mogen uitkiezen.

Tabel 5

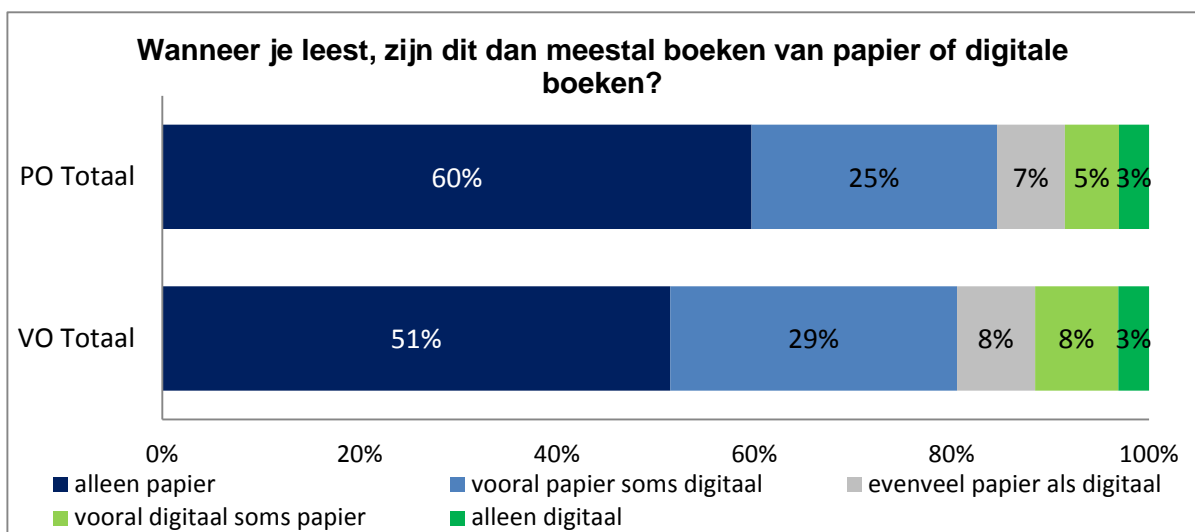
De vraag ‘Hoe vaak lees je boeken op school die je zelf mag uitkiezen (vrij lezen)?’ uitgesplitst naar opleidingstype

	Vmbo	Havo	Vwo/Gymnasium	Totaal
Nooit of bijna nooit	60%	48%	50%	51%
Eén of een paar keer per maand	21%	34%	30%	27%
Eén of een paar keer per week	16%	16%	15%	18%
Elke dag of bijna elke dag	3%	3%	6%	4%

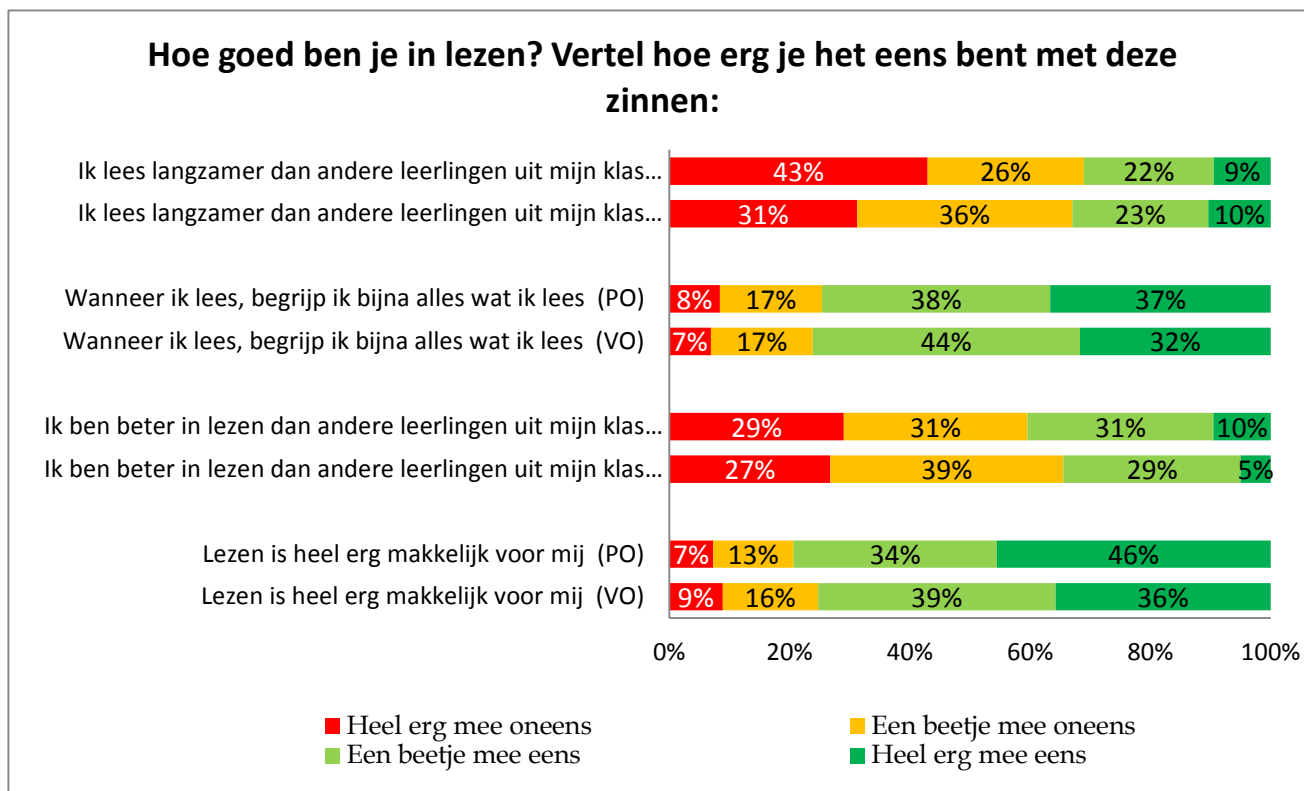
Aan alle leerlingen die weleens in hun vrije tijd boeken lezen (stripboeken, tijdschriften, boeken waarvan je iets kunt leren of romans/verhalenboeken), hebben we vervolgens gevraagd wat voor boeken zij weleens lezen. Verreweg de grootste groep leerlingen blijkt boeken op papier te lezen (71% van de leerlingen in het basisonderwijs en 70% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs).

Vervolgens hebben we gevraagd wat voor boeken zij meestal lezen: papieren boeken of digitale boeken. Meer dan de helft van de leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs leest boeken 'alleen op papier' (respectievelijk 60% en 51%).

3.3 Leeszelfvertrouwen (*reading self-efficacy*)

Een ruime meerderheid van de leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs is het (een beetje of heel erg) eens met de volgende stellingen:

- Lezen is heel erg makkelijk voor mij (PO 80%, VO 75%);
- Wanneer ik lees, begrijp ik bijna alles wat ik lees (PO 75%, VO 76%).

De meeste leerlingen in het basis- en in het voortgezet onderwijs zijn het (een beetje of heel erg) oneens met de volgende stellingen:

- Ik lees langzamer dan andere leerlingen uit mijn klas (PO 69%, VO 67%);
- Ik ben beter in lezen dan andere leerlingen uit mijn klas (PO 60%, VO 66%).

Vmbo-leerlingen geven minder vaak aan dat lezen heel erg makkelijk voor hen is of dat zij bijna alles begrijpen wat zij lezen dan havo- en vwo/gymnasium-leerlingen. Ook geven ze minder vaak aan dat zij beter zijn in lezen dan hun klasgenoten (zie onderstaande tabel). Ten opzichte van havo- en vwo/gymnasium-leerlingen hebben vmbo-leerlingen dus minder vertrouwen in hun leesvaardigheid.

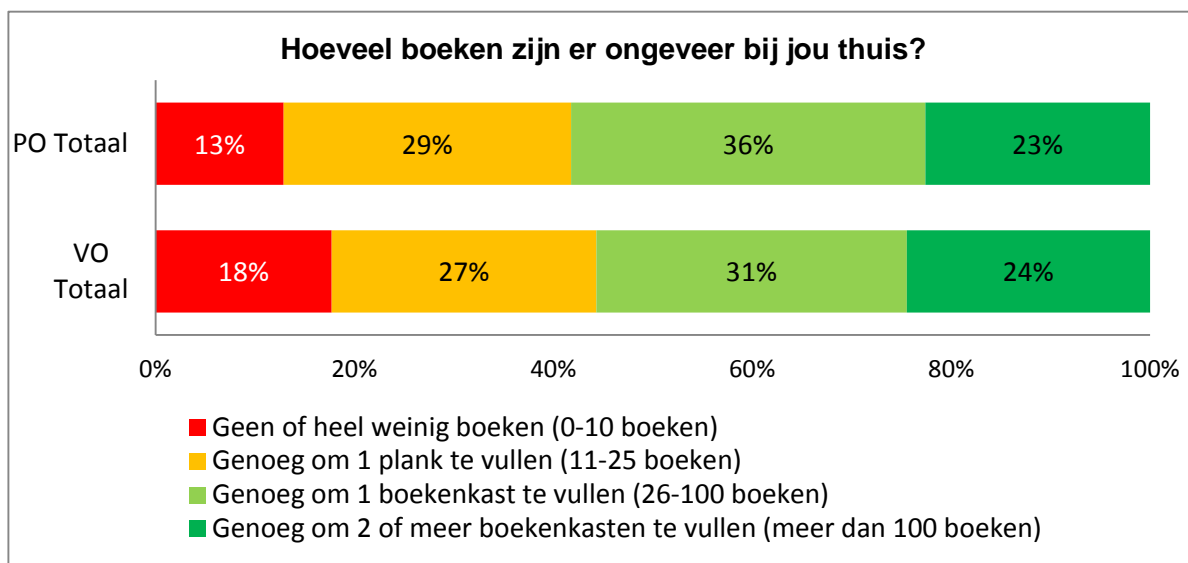
Tabel 6

De vraag 'Hoe goed ben je in lezen?' uitgesplitst naar opleidingstype

	Vmbo	Havo	Vwo/Gymnasium	Totaal
Ik lees langzamer dan andere leerlingen uit mijn klas				
Heel erg mee oneens	32%	29%	31%	31%
Een beetje mee oneens	34%	37%	38%	36%
Een beetje mee eens	23%	23%	21%	23%
Heel erg mee eens	11%	11%	9%	10%
Wanneer ik lees, begrijp ik bijna alles wat ik lees				
Heel erg mee oneens	11%	7%	3%	7%
Een beetje mee oneens	22%	16%	13%	17%
Een beetje mee eens	43%	47%	44%	44%
Heel erg mee eens	25%	30%	40%	32%
Ik ben beter in lezen dan andere leerlingen uit mijn klas				
Heel erg mee oneens	35%	23%	18%	27%
Een beetje mee oneens	38%	41%	38%	39%
Een beetje mee eens	23%	32%	38%	29%
Heel erg mee eens	5%	5%	6%	5%
Lezen is heel erg makkelijk voor mij				
Heel erg mee oneens	14%	8%	5%	9%
Een beetje mee oneens	19%	17%	12%	16%
Een beetje mee eens	38%	42%	39%	39%
Heel erg mee eens	30%	33%	45%	36%

De verschillen tussen jongens en meisjes op de vier indicatoren van leeszelfvertrouwen zijn niet significant.

3.4 Geletterde omgeving en socialisatie

Het aantal boeken dat er bij de leerlingen thuis aanwezig is, is erg verschillend (verdeeld over de onderscheiden categorieën). Een relatief klein deel van de leerlingen – 13% van de leerlingen in het basisonderwijs en 18% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs – geeft aan dat er bij hen thuis geen of heel weinig boeken zijn.

Het verschil tussen jongens en meisjes wat betreft het aantal boeken dat er bij de leerlingen thuis aanwezig is, is niet significant.

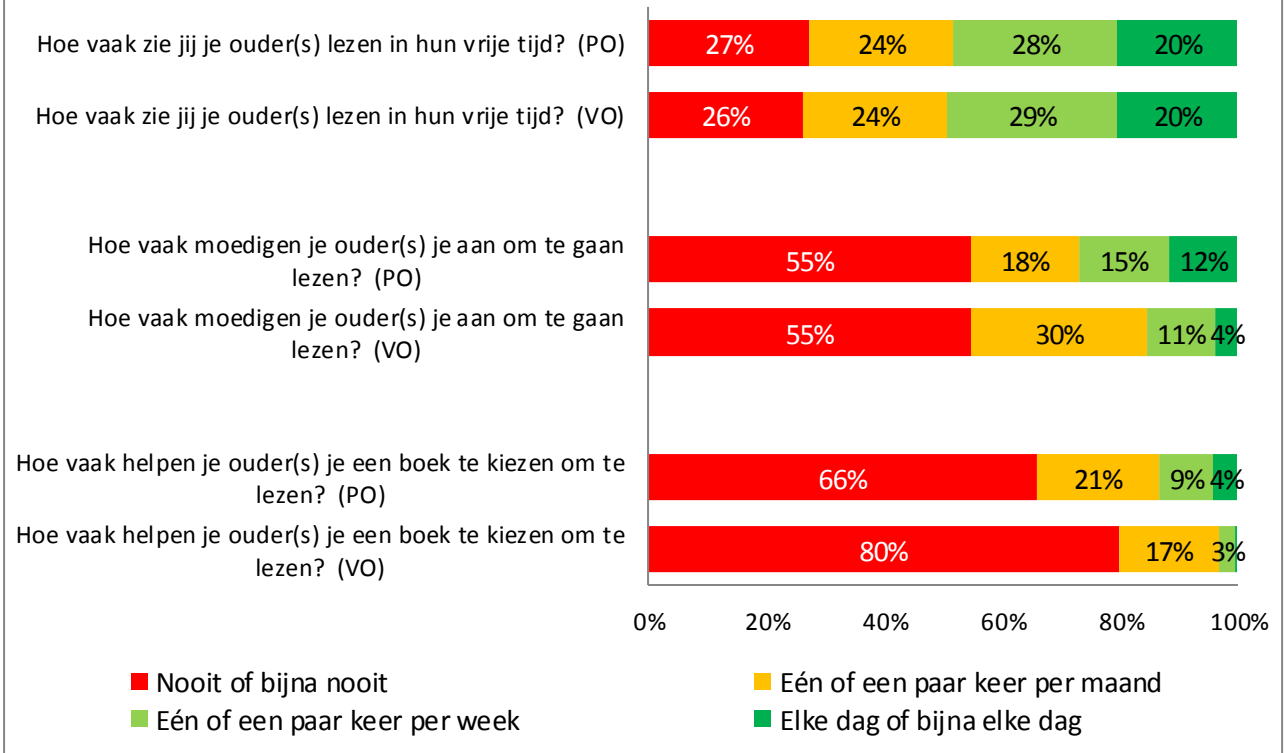
Leerlingen van het vmbo hebben vaker geen of heel weinig boeken thuis dan leerlingen van havo en vwo/gymnasium.

Tabel 7

De vraag 'Hoeveel boeken zijn er ongeveer bij jou thuis?' uitgesplitst naar opleidingstype

	Vmbo	Havo	Vwo/Gymnasium	Totaal
Geen of heel weinig boeken (0-10 boeken)	30%	14%	9%	18%
Genoeg om 1 plank te vullen (11-25 boeken)	33%	30%	15%	27%
Genoeg om 1 boekenkast te vullen (26-100 boeken)	23%	31%	39%	31%
Genoeg om 2 of meer boekenkasten te vullen (meer dan 100 boeken)	13%	25%	38%	24%

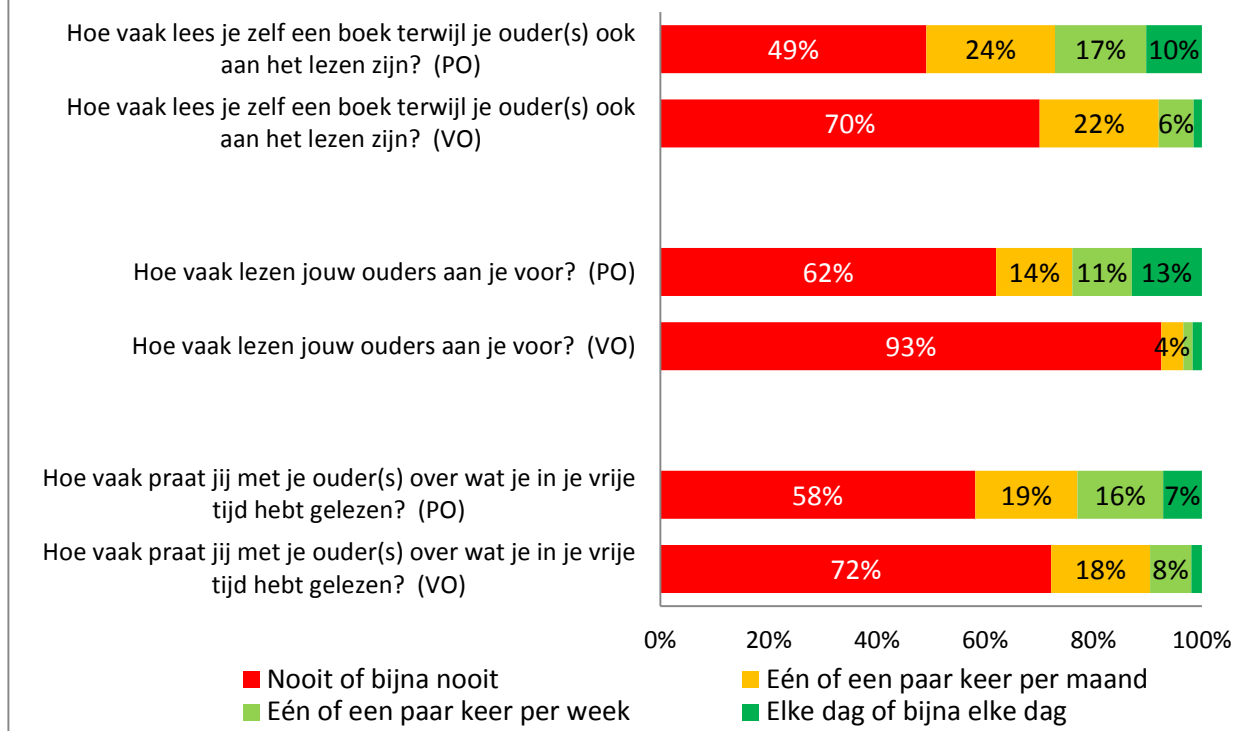
Beantwoord de volgende vragen (I):

Een (ruime) meerderheid van de ouders helpt hun kinderen niet bij het kiezen van een boek om te lezen: 66% van de leerlingen in het basisonderwijs en 80% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs geeft aan dat hun ouders hen daar (bijna) nooit bij helpen. Ook geeft een meerderheid van de leerlingen aan dat hun ouders hen (bijna) nooit aanmoedigen om te gaan lezen (PO 55%, VO 55%).

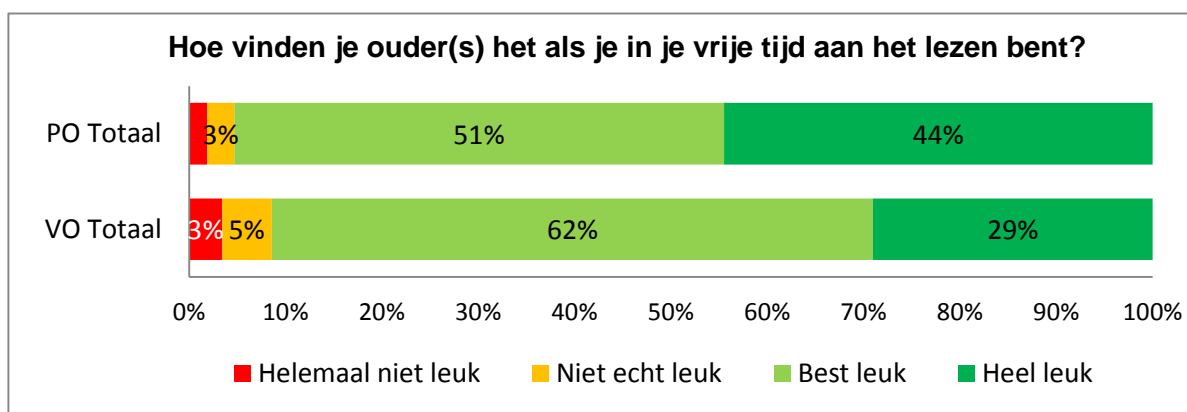
De mate waarin kinderen/jongeren hun ouders zien lezen in hun vrije tijd verschilt sterk, van (bijna) nooit (ruim een kwart) tot (bijna) elke dag (20%).

Beantwoord de volgende vragen (II):

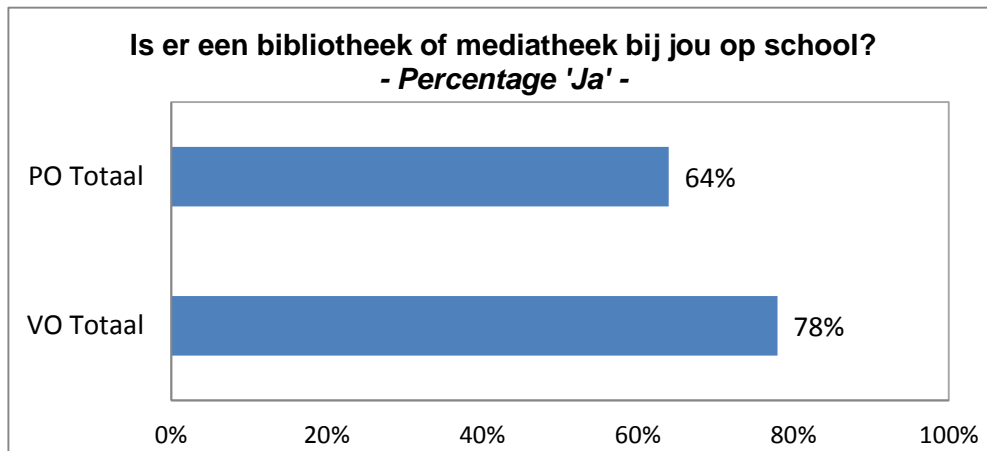
De meeste kinderen/jongeren geven aan dat hun ouders hun (bijna) nooit voorlezen (PO 62%, VO 93%). Ook geeft de meerderheid van de kinderen/jongeren aan dat zij (bijna) nooit met hun ouders praten over wat ze in hun vrije tijd hebben gelezen (PO 58%, VO 72%).

Een ruime meerderheid van de leerlingen in het voortgezet onderwijs geeft aan (bijna) nooit een boek te lezen terwijl hun ouders ook aan het lezen zijn (70%). Circa de helft van de leerlingen in het basisonderwijs geeft aan dat dit minimaal één keer per maand wél het geval is (51%).

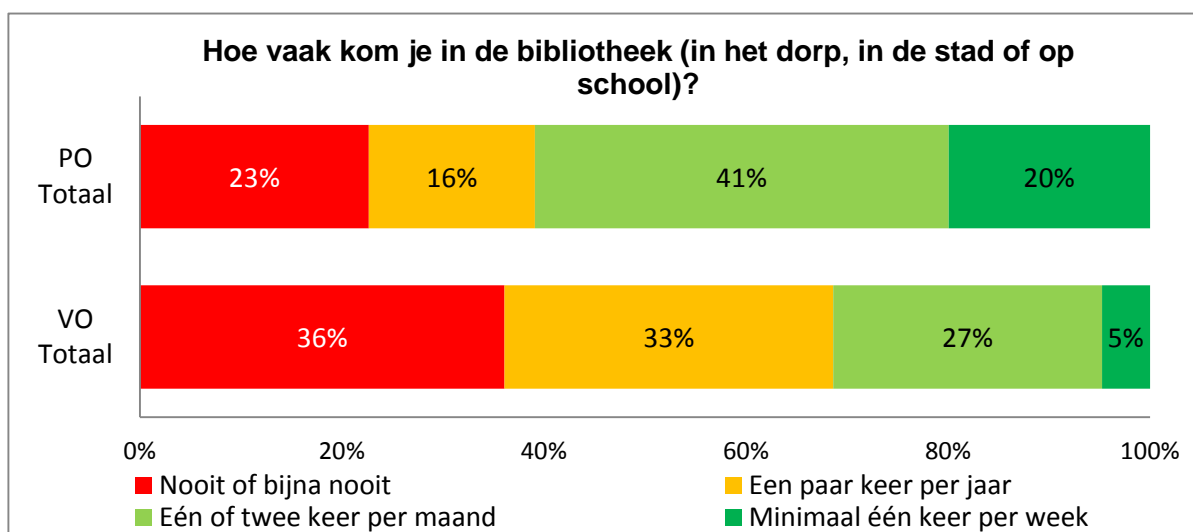

Het overgrote deel van de leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs geeft aan dat hun ouders het (best of heel) leuk vinden als hun kind in zijn of haar vrije tijd aan het lezen is (PO

95%, VO 91%). Leerlingen in het basisonderwijs geven vaker aan dat hun ouders dat heel leuk vinden dan leerlingen in het voortgezet onderwijs (respectievelijk 44% en 29%).

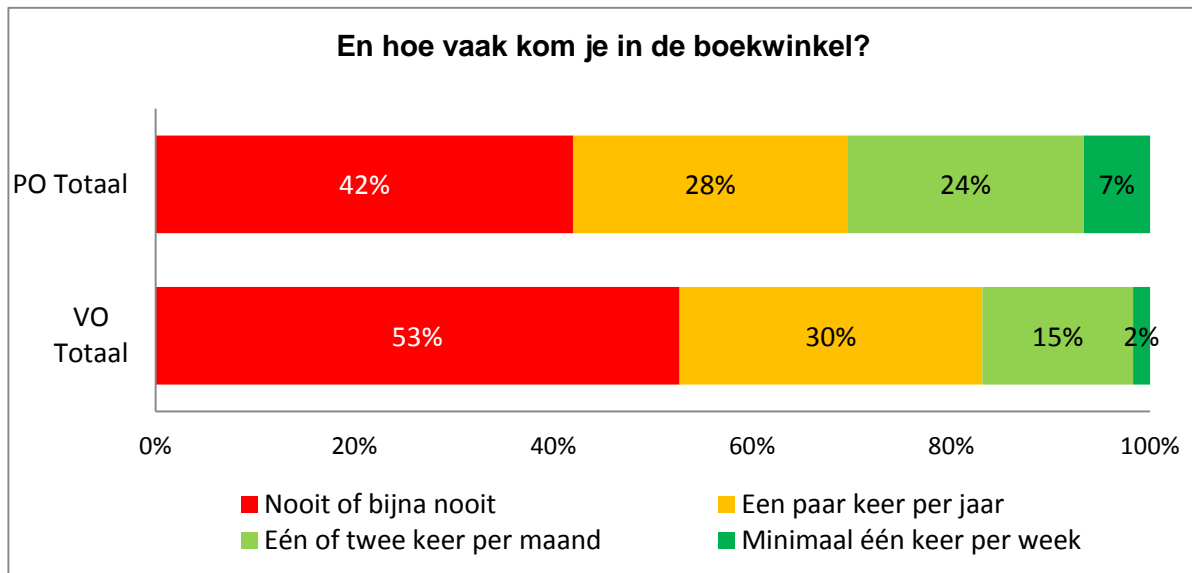
De meeste leerlingen geven aan dat er een bibliotheek of mediatheek bij hen op school is (PO 64%, VO 78%). Leerlingen op het vmbo hebben minder vaak een bibliotheek of mediatheek op school dan leerlingen op het vwo/gymnasium (vmbo: 71%, havo: 77%, vwo/gymnasium: 92%).

Leerlingen in het basisonderwijs komen vaker in de bibliotheek dan leerlingen in het voortgezet onderwijs: 61% van de leerlingen in het basisonderwijs komt minimaal één keer per maand in de bibliotheek, tegenover 32% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Eén op de vijf basisschoolleerlingen komt zelfs minimaal één keer per week in de bibliotheek.

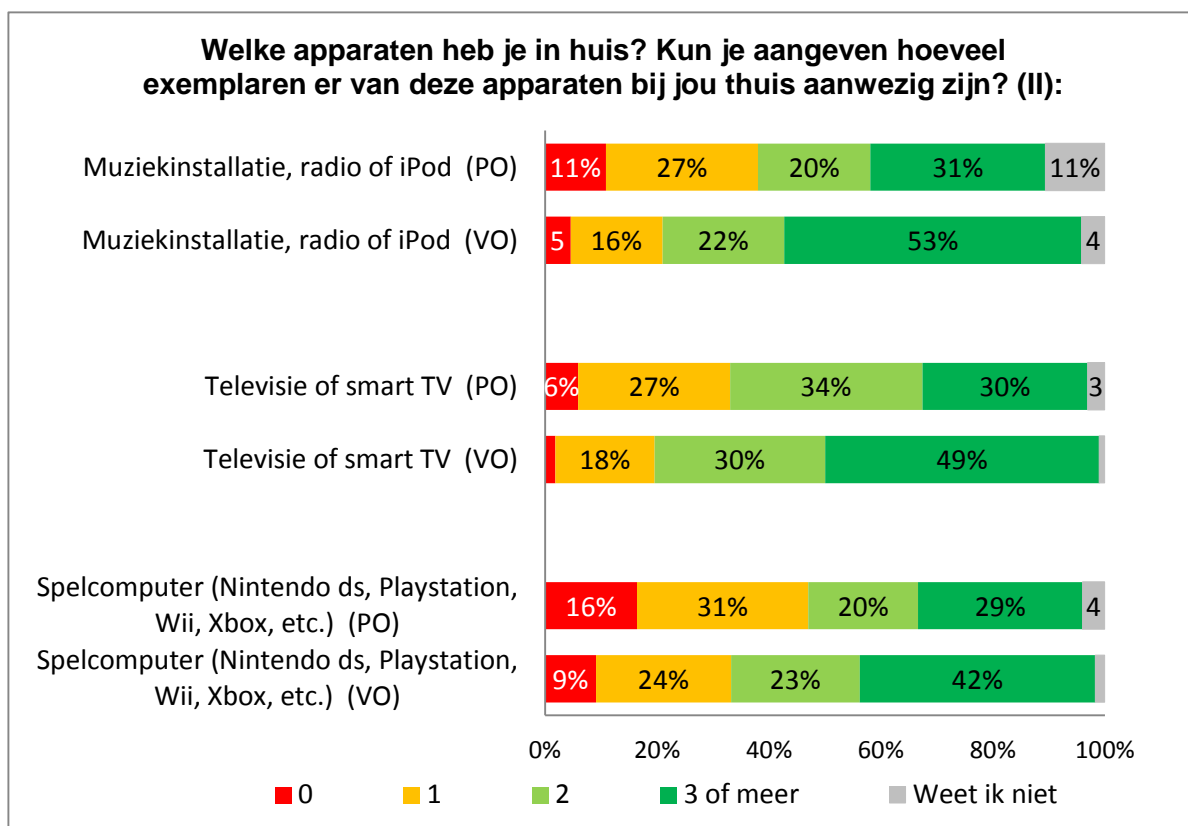
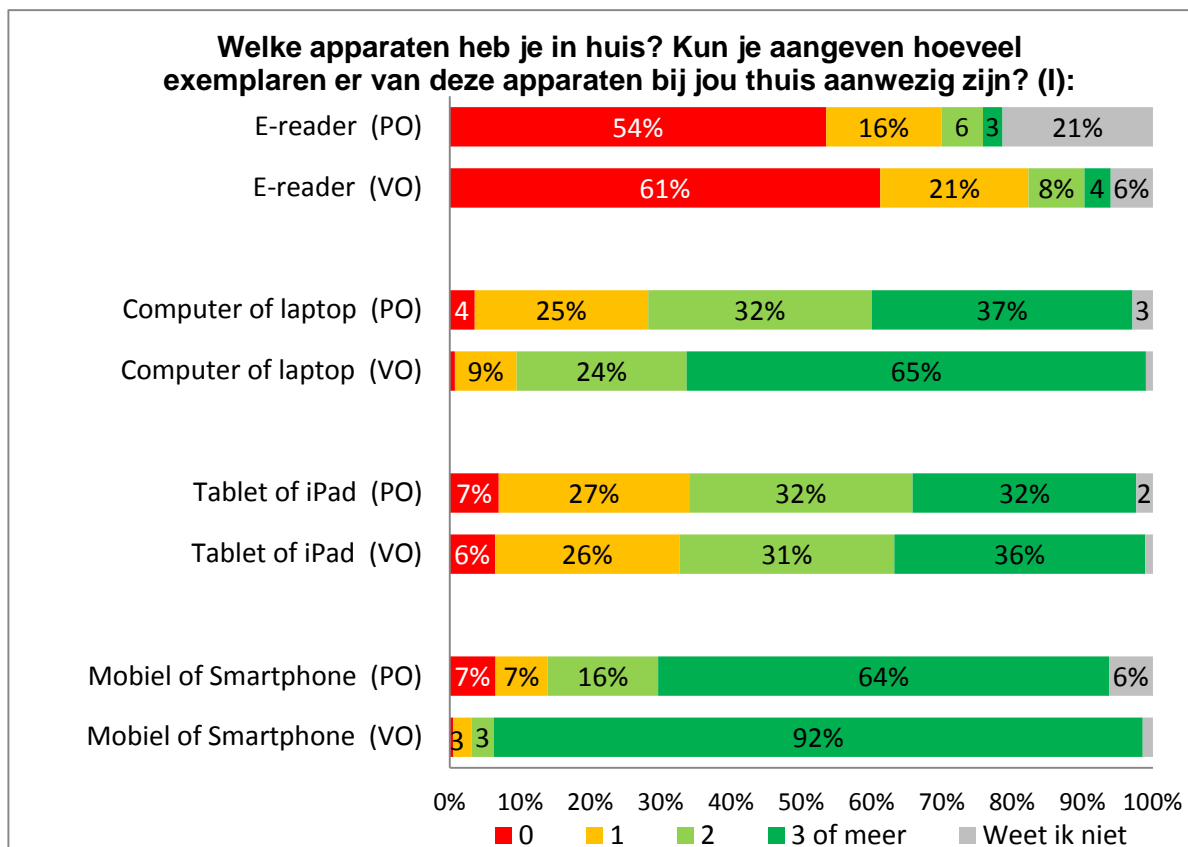
Deze relatief hoge bezoekpercentages zijn wellicht te verklaren vanuit het gegeven dat het aantal kinderen en jongeren met een bibliotheekpasje sinds 2005 met 330.000 is gegroeid, van 1,98 naar 2,31 miljoen jeugdleden (+17%). In 2016 was 67% van de Nederlanders onder de 18 jaar lid van de bibliotheek, en dat is een recordaantal (CBS, 2017a; CBS, 2017b).

Dat een bezoek aan de bibliotheek populairder is onder basisscholieren dan onder middelbare scholieren, blijkt ook uit in 2010 verricht onderzoek. Als kinderen ouder worden, krijgen ze een negatievere attitude tegenover de bibliotheek (Siebelhoff, Caarels, & Cheung, 2010). Dat komt mogelijk doordat ze er vaker heen moeten voor huiswerk, waardoor de bibliotheek een verplicht karakter krijgt (Huysmans, 2013). Middelbare scholieren zien een bibliotheekbezoek dan ook als nuttig en verstandig, niet zozeer als plezierig.

Leerlingen in het basisonderwijs komen ook vaker in de boekwinkel dan leerlingen in het voortgezet onderwijs: 31% van de leerlingen in het basisonderwijs komt minimaal één keer per maand in de boekwinkel, tegenover 17% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Iets meer dan de helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs (53%) komt (bijna) nooit in de boekwinkel.

3.5 Media-aanbod

Uit de twee grafieken blijkt dat het overgrote deel van de leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs de volgende apparaten in huis heeft:

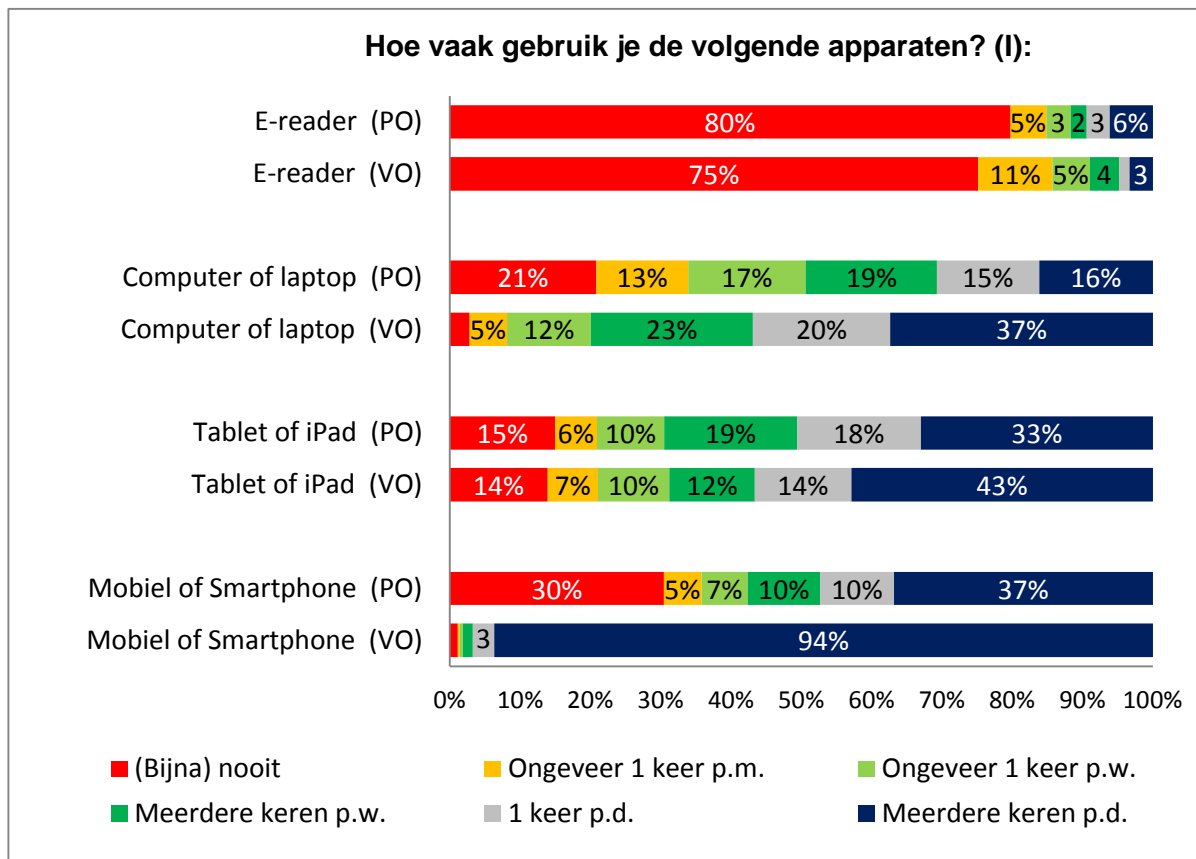
- computer of laptop (PO 94%, VO 98%);
- televisie of smart-tv (PO 94%, VO 98%);
- mobiele telefoon of smartphone (PO 87%, VO 98%);
- muziekinstallatie, radio of iPod (PO 89%, VO 95%);
- tablet of iPad (PO 91%, VO 93%);
- spelcomputer (PO 84%, VO 91%).

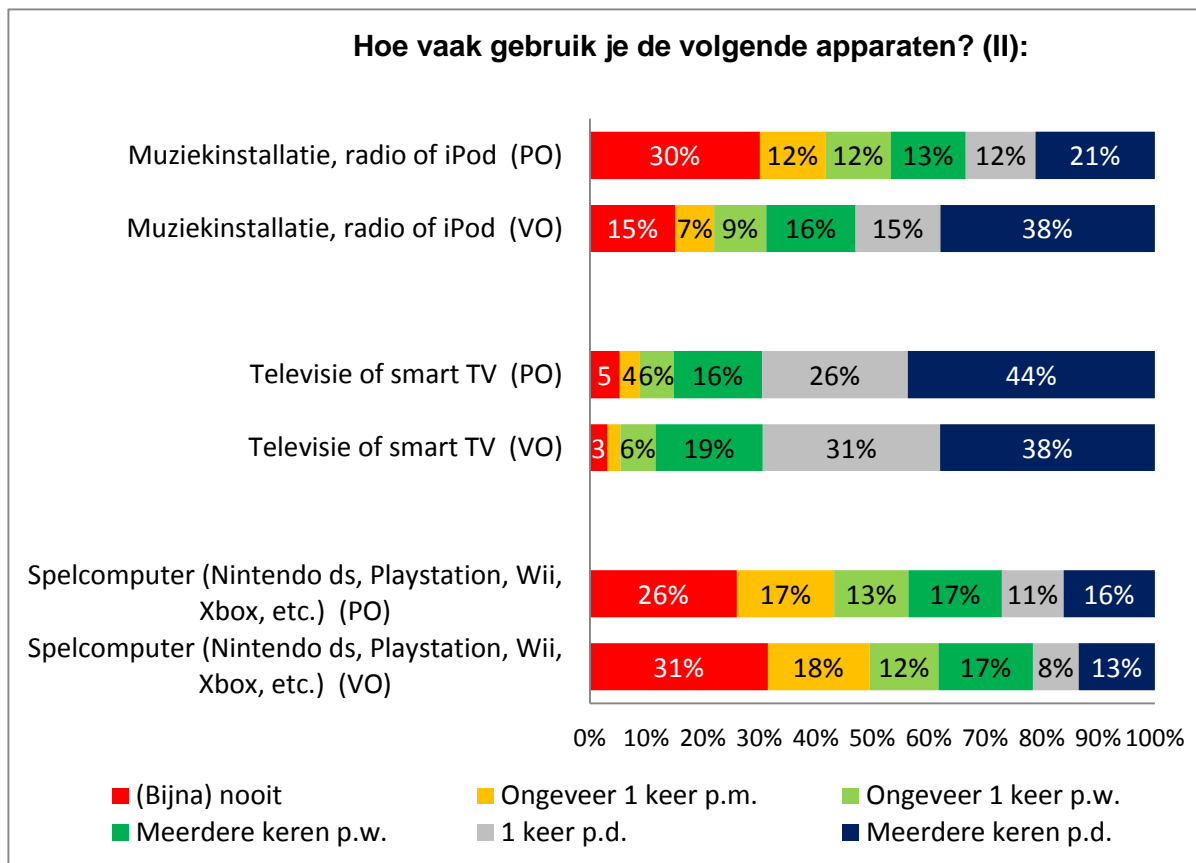
In verreweg de meeste gevallen betreft het twee of meer exemplaren per apparaat. Leerlingen in het **voortgezet onderwijs** geven vaak aan zelfs drie of meer exemplaren van de volgende apparaten in huis te hebben:

- computer/laptop;
- televisie/smart-tv;
- mobiele telefoon/smartphone;
- muziekinstallatie/radio/iPod.

Voor boeken geldt overigens ook dat het merendeel van de leerlingen aangeeft deze in huis te hebben (zie paragraaf 3.4).

E-readers blijken in veel mindere mate aanwezig te zijn in huis: 46% van de leerlingen in het basisonderwijs en 39% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs geeft aan een e-reader in huis te hebben.

Aan alle leerlingen die minimaal één exemplaar van de desbetreffende apparaten in huis hebben, is vervolgens gevraagd hoe vaak ze deze apparaten gebruiken. Uit de twee grafieken valt op te maken dat de grootste groep leerlingen in het **basisonderwijs** de volgende apparaten **minimaal één keer per dag** gebruikt:

- televisie of smart-tv (70%);
- tablet of iPad (51%);
- mobiele telefoon of smartphone (47%).

Meer dan de helft van de leerlingen in het **voortgezet onderwijs** gebruikt de volgende apparaten **minimaal één keer per dag**:

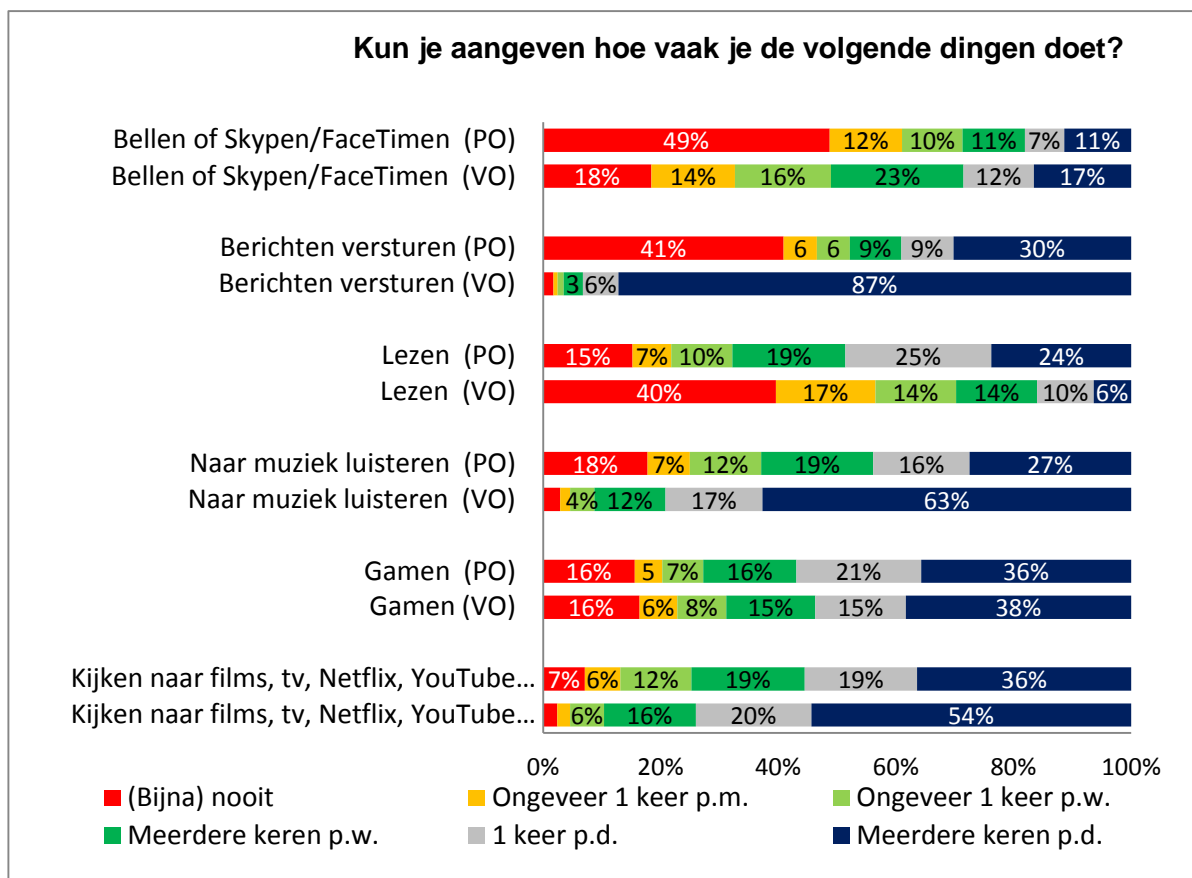
- mobiele telefoon of smartphone (97%).
- televisie of smart-tv (69%);
- computer of laptop (57%);
- tablet of iPad (57%);
- muziekinstallatie, radio of iPod (53%).

Uit de grafieken blijkt verder dat leerlingen in het voortgezet onderwijs de mobiele telefoon/smartphone verreweg het vaakst gebruiken van alle apparaten die zij in huis hebben: 94% gebruikt deze meerdere keren per dag (tegenover 37% van de leerlingen in het basisonderwijs). Voor de leerlingen in het basisonderwijs geldt dat de televisie/smart-tv het meest gebruikte apparaat is van alle apparaten die zij thuis hebben.

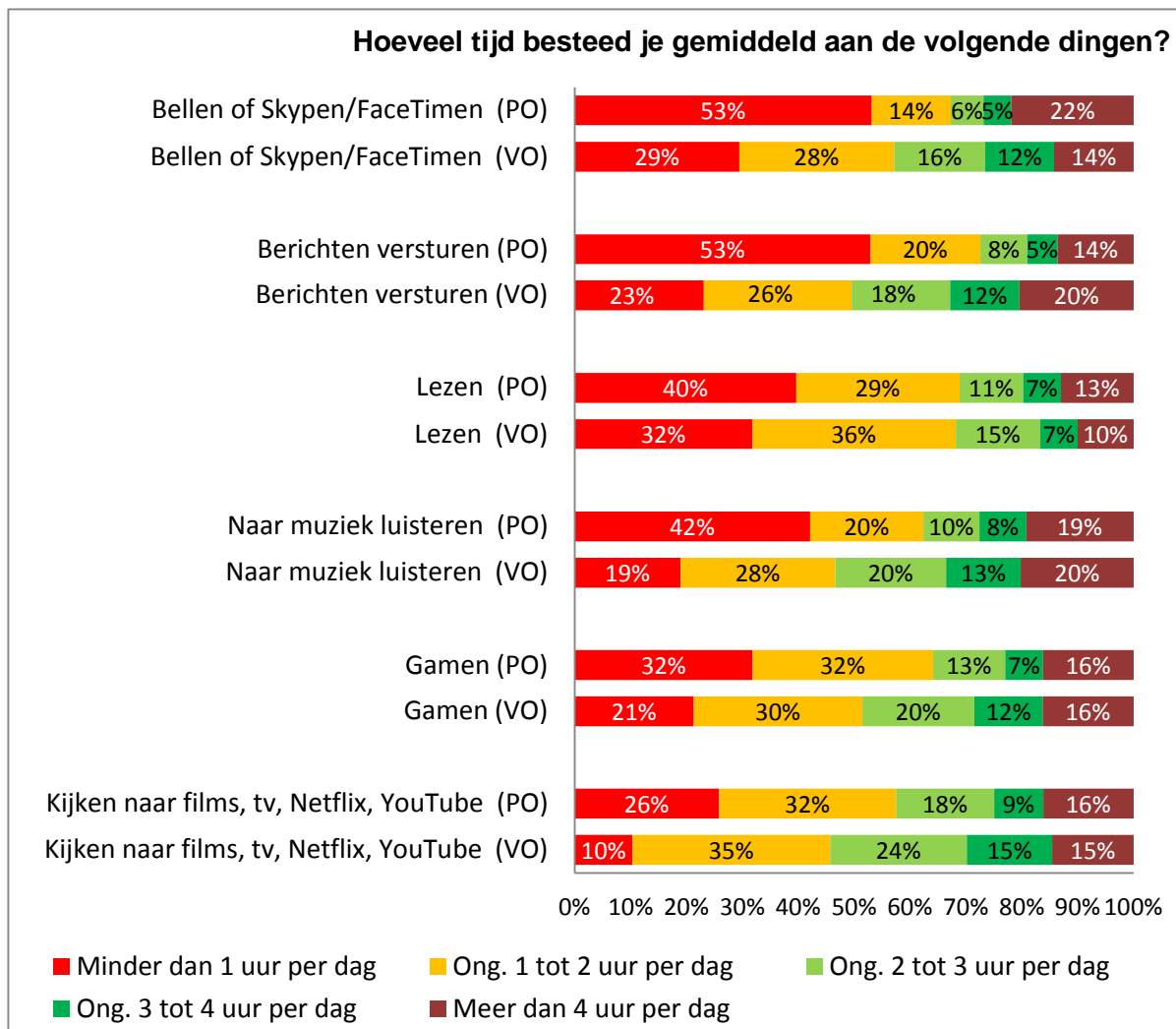
De e-reader is duidelijk het minst frequent gebruikte apparaat dat de leerlingen thuis hebben: 9% van de leerlingen in het PO en 5% van de leerlingen in het VO geeft aan de e-reader minimaal één keer per dag te gebruiken.

Uit een onderzoek van Kennisnet (2015) bleek dat destijds de volgende media het meest in trek waren bij 10- tot 18-jarigen: 1. televisie, 2. smartphone, 3. tablet en 4. laptop. Het lijkt erop dat de televisie inmiddels aan populariteit heeft ingeboet onder leerlingen in het VO en dat de laptop aan populariteit heeft ingeboet onder leerlingen in het PO. Het gebruik van de e-reader was destijds (in 2015) ook al marginaal.

3.6 Media-activiteiten

Per activiteit die dagelijks (één keer of meerdere keren per dag) wordt uitgevoerd, is vervolgens gevraagd hoeveel tijd men gemiddeld per dag aan deze activiteit besteedt. De resultaten daarvan staan in de volgende grafiek.

Uit deze twee grafieken blijkt dat **basisschoolleerlingen** de volgende dingen het meest doen in hun vrije tijd:

- Gamen: 57% van alle basisschoolleerlingen doet dit minimaal één keer per dag; 36% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag.
- Kijken naar films, tv, Netflix, YouTube: 55% van alle basisschoolleerlingen doet dit minimaal één keer per dag; 43% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag;
- Lezen: 49% van alle basisschoolleerlingen doet dit minimaal één keer per dag; 31% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag.

Leerlingen in het **voortgezet onderwijs** doen de volgende dingen het meest in hun vrije tijd:

- Berichten versturen: 93% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs doet dit minimaal één keer per dag; 50% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag;
- Naar muziek luisteren: 80% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs doet dit minimaal één keer per dag; 53% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag;
- Kijken naar films, tv, Netflix, YouTube: 74% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs doet dit minimaal één keer per dag; 54% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag;

- Gamen: 53% van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs doet dit minimaal één keer per dag; 48% van deze groep leerlingen doet dit minimaal twee uur per dag.

Leerlingen in het voortgezet onderwijs besteden in hun vrije tijd duidelijk minder tijd aan lezen dan leerlingen in het basisonderwijs: 16% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs besteedt hier minimaal één keer per dag tijd aan, tegenover 49% van de leerlingen in het basisonderwijs. In 2013 las nog 25% van de 13- tot 19-jarigen op dagelijkse basis in een boek, krant of tijdschrift; twee jaar later was dat 19% (Wennekers, De Haan, & Huysmans, 2016).

Dat de populariteit van lezen afneemt als kinderen ouder worden, is ook al uit eerder onderzoek gebleken (Kunst van Lezen, 2013). Van de 7-jarigen – beginnende lezers – las 68% in 2013 vrijwel dagelijks een boek in de vrije tijd. Aan het eind van de basisschool, op 12-jarige leeftijd, is dat met de helft gedaald (naar 35%). Het aantal kinderen dat nooit voor het plezier een boek leest, wordt in deze periode juist vijf keer zo groot. De trend van een geleidelijk dalende leestijd zet zich (ten minste) door tot het vijftiende levensjaar. 21% las in 2013 op die leeftijd nog dagelijks in een boek – nagenoeg evenveel als het percentage ‘nooit’-lezers (Huysmans, 2013).

Het onderzoek van Huysmans uit 2013 laat eveneens zien dat kinderen in de loop van de basisschool en in de overgang naar de middelbare school minder vaak gaan lezen in hun vrije tijd. Hun gebruik van digitale media neemt juist exponentieel toe. Dat geldt met name voor het bijhouden van contacten met leeftijdsgenoten via mobiel bellen, sms'en, chatten, whatsappen en sociale media, maar ook voor het algemene computeren, internetten en gamen. Kinderen gaan, met het klimmen der jaren, tevens vaker naar muziek luisteren. Hun televisiekijktijd daalt licht, maar dat verschil is niet significant. Al met al verandert de voorkeur met het klimmen der jaren dus hoe langer hoe meer van boeken naar internet, sociale media en mobiele communicatie (Huysmans, 2013).

4 Conclusie

Leesmotivatie

Uit dit onderzoek blijkt dat een ruime meerderheid van de leerlingen in het basisonderwijs (82%) het (heel erg) leuk vindt om boeken te lezen. In het voortgezet onderwijs geldt dit voor 'slechts' de helft (51%) van de leerlingen. Dat kinderen in de overgang van de basisschool naar de middelbare school minder plezier gaan beleven aan het lezen, blijkt ook uit eerder verricht onderzoek (Huysmans, 2013; Van Tuijl & Gijssels, 2015).

Meisjes blijken lezen leuker te vinden: 72% van de meisjes vindt het (heel erg) leuk om boeken te lezen, versus 46% van de jongens. Ook blijkt uit het onderzoek dat jongeren op de hogere schoolniveaus in het voortgezet onderwijs meer van lezen houden: 38% van de vmbo-scholieren vindt het (heel erg) leuk om boeken te lezen, versus 49% van de havo's en 66% van de vwo'ers/gymnasiasten. Deze uitkomsten liggen eveneens in lijn met eerder verricht onderzoek (Tellegen & Frankhuisen, 2002; Stokmans & Broeder, 2009; Huysmans, 2013; Kunst van Lezen, 2013; Gille et al., 2010).

Leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs lezen vooral vanuit een **intrinsieke leesmotivatie**: uit nieuwsgierigheid of om op te gaan in een verhaal. Leerlingen in het basisonderwijs lezen daarnaast ook vanuit de **extrinsieke leesmotivatie om het goed te doen op school**. Lezen om het **beter te doen dan anderen**, om **sociale bevestiging** te krijgen of om **verdriet of boosheid** tegen te gaan, lijken relatief onbelangrijke leesmotivaties te zijn voor zowel basisscholieren als middelbare scholieren.

De resultaten van dit onderzoek liggen grotendeels in lijn met eerdere bevindingen uit Nederlands leesmotivatie-onderzoek: meisjes lezen liever dan jongens, havo- en vwo/gymnasium-leerlingen lezen liever dan vmbo-leerlingen en leesmotivatie neemt met het ouder worden af. Meisjes scoren ten opzichte van jongens hoger op intrinsieke leesmotivatie (lezen uit nieuwsgierigheid of om op te gaan in een verhaal) en op emotieregulatie (lezen om verdriet of boosheid tegen te gaan, lezen om je niet te vervelen). Leerlingen van het vwo/gymnasium lezen vaker dan leerlingen van andere opleidingstypen vanuit een intrinsieke leesmotivatie of om hun emoties te reguleren. Op het gebied van extrinsieke leesmotivatie verschillen vmbo-, havo- en vwo/gymnasium-leerlingen niet van elkaar.

Geletterde omgeving en socialisatie

Het merendeel van de leerlingen geeft aan dat er thuis boeken aanwezig zijn. Ook blijkt dat de meeste leerlingen een bibliotheek of mediatheek op school hebben (PO 64%, VO 78%). Het aantal boeken thuis is groter en er is vaker een bibliotheek/mediatheek op school aanwezig naarmate het opleidingsniveau van de leerlingen in het voortgezet onderwijs hoger is.

Ook blijkt uit het onderzoek dat het overgrote deel van de leerlingen in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs een computer of laptop in huis heeft, alsmede een televisie of smart-tv, een mobiele telefoon of smartphone, een muziekinstallatie, radio of iPod, een tablet of iPad en een spelcomputer. E-readers blijken in veel mindere mate aanwezig te zijn in huis.

Leerlingen in het basisonderwijs komen vaker in de bibliotheek dan leerlingen in het voortgezet onderwijs: 61% van de leerlingen in het basisonderwijs komt minimaal één keer per maand in de bibliotheek, tegenover 32% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Dat een bezoek aan de bibliotheek populairder is onder basisscholieren dan onder middelbare scholieren, blijkt ook uit in 2010 verricht onderzoek. Als kinderen ouder worden, krijgen ze een negatievere attitude tegenover de bibliotheek (Siebelhoff, Caarels, & Cheung, 2010). Dat komt mogelijk doordat ze er vaker heen moeten voor huiswerk, waardoor de bibliotheek een verplicht karakter krijgt (Huysmans, 2013). Middelbare scholieren zien een bibliotheekbezoek dan ook als nuttig en verstandig, niet zozeer als plezierig. Hun attitude is utilitair, niet hedonistisch (Stalpers, 2011).

Ouders lijken een beperkte rol te spelen als het gaat om het stimuleren van lezen bij hun kinderen (wanneer deze tussen de 8 en 18 jaar oud zijn):

- Een ruime meerderheid van de leerlingen geeft aan dat hun ouders hen (bijna) nooit helpen bij het kiezen van een boek om te lezen (PO 66%, VO 80%);
- De meeste leerlingen geven aan dat hun ouders hun (bijna) nooit voorlezen (PO 62%, VO 93%);
- De meerderheid van de leerlingen praat (bijna) nooit met hun ouders over wat ze in hun vrije tijd hebben gelezen (PO 58%, VO 72%);
- Een meerderheid van de leerlingen geeft aan dat hun ouders hen (bijna) nooit aanmoedigen om te gaan lezen (PO 55%, VO 55%).

Leesgedrag en mediagebruik

Van alle apparaten blijken leerlingen in het **voortgezet onderwijs** de **mobiele telefoon/smartphone** verreweg het vaakst te gebruiken: 94% gebruikt deze meerdere keren per dag (tegenover 47% van de leerlingen in het basisonderwijs). Voor de leerlingen in het **basisonderwijs** geldt dat de **televisie/smart-tv** het meest gebruikte apparaat is (70% gebruikt deze minimaal één keer per dag). De e-reader is duidelijk het minst frequent gebruikte apparaat dat de leerlingen thuis hebben: 9% van de leerlingen in het PO en 5% van de leerlingen in het VO geeft aan de e-reader minimaal één keer per dag te gebruiken.

Basisschoolleerlingen blijken de volgende dingen het meest in hun vrije tijd te doen:

- Gamers: 57% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 36% dit minimaal twee uur per dag doet;
- Kijken naar films, tv, Netflix, YouTube: 55% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 43% dit minimaal twee uur per dag doet;
- Lezen: 49% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 31% dit minimaal twee uur per dag doet.

Het vaakst lezen leerlingen in het basisonderwijs in hun vrije tijd een **stripboek**: een derde (33%) leest (bijna) dagelijks een stripboek en circa een kwart (26%) doet dit één of een paar keer per week. Het minst lezen zij romans of verhalenboeken: 46% leest deze nooit of bijna nooit.

Leerlingen in het **voortgezet onderwijs** doen de volgende dingen het meest in hun vrije tijd:

- Berichten versturen: 93% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 50% dit minimaal twee uur per dag doet;

- Naar muziek luisteren: 80% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 53% dit minimaal twee uur per dag doet;
- Kijken naar films, tv, Netflix, YouTube: 74% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 54% dit minimaal twee uur per dag doet;
- Gamen: 53% doet dit minimaal één keer per dag, waarvan 48% dit minimaal twee uur per dag doet.

Leerlingen in het voortgezet onderwijs besteden in hun vrije tijd duidelijk minder tijd aan lezen dan leerlingen in het basisonderwijs: 16% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs besteedt hier minimaal één keer per dag tijd aan, tegenover 49% van de leerlingen in het basisonderwijs. Het vaakst lezen leerlingen in het voortgezet onderwijs in hun vrije tijd een **tijdschrift**: een kwart (25%) doet dit minimaal één keer per week. Het minst lezen zij romans of verhalenboeken: 54% leest deze nooit of bijna nooit.

Uit een onderzoek van Kennisnet (2015) bleek ook al dat jongeren vaker achter het beeldscherm zitten dan dat ze een boek lezen. Eerder genoemd onderzoek van Huysmans uit 2013 laat eveneens zien dat kinderen in de loop van de basisschool en in de overgang naar de middelbare school minder vaak gaan lezen in hun vrije tijd. Hun gebruik van digitale media neemt juist exponentieel toe. Dat geldt met name voor het bijhouden van contacten met leeftijdsgenoten via mobiel bellen, sms'en, chatten, whatsappen en sociale media, maar ook voor het algemene computeren, internetten en gamen. Kinderen gaan, met het klimmen der jaren, tevens vaker naar muziek luisteren. Hun televisiekijktijd daalt licht, maar dat verschil is niet significant. Al met al verandert de voorkeur van kinderen met het klimmen der jaren dus hoe langer hoe meer van boeken naar internet, sociale media en mobiele communicatie (Huysmans, 2013).

Verreweg de grootste groep leerlingen die leest, blijkt boeken **op papier** te lezen (PO 71%, VO 70%). Boeken worden door hen in veel mindere mate op andere dragers (zoals een e-reader, smartphone of tablet) gelezen. En meer dan de helft van de leerlingen leest boeken '**alleen op papier**' (PO 60%, VO 51%).

Literatuurlijst

- CBS (2017a). *Openbare bibliotheken*. Geraadpleegd op 19 oktober 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=70763ned&D1=37-39&D2=a&HDR=T&STB=G1&VW=T>
- CBS (2017b). *Bevolking; geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 1 januari*. Geraadpleegd op 19 oktober 2017, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=7461bev&D1=a&D2=0&D3=1-19,121-130&D4=66&HDR=G1,G3,T&STB=G2&VW=T>
- Chall, J. S., & Jacobs, V. A. (2003). Poor children's fourth-grade slump. *American Educator*, 27(1), 14-15.
- Gille, E., Loijens, C., Noijons, J., & Zwitser, R. (2010). *Resultaten PISA-2009: Praktische kennis en vaardigheden van 15-jarigen*. Arnhem: Cito.
- Huysmans, F. (2013). *Van Woordjes naar Wereldliteratuur: De Leeswereld van Kinderen van 7-15 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Kennisnet (2015). *Monitor Jeugd & Media 2015*. Zoetermeer/Hilversum: Kennisnet & mediawijzer.net.
- Kuhlemeier, H., Jolink, A., Krämer, I., Hemker, B., Jongen, I., Berkel, S. van, & Bechger, T. (2014). *Balans van de leesvaardigheid in het basis- en speciaal basisonderwijs 2*. PPOON-reeks nummer 54. Cito: Arnhem.
- Kunst van Lezen (2013). *Lezen meten: een basis voor beleid*. Monitor meting 2012-2013 de Bibliotheek op school. Den Haag/Amsterdam: Kunst van Lezen.
- Meelissen, M. R. M., Netten, A., Drent, M., Punter, R. A., Droop, M., & Verhoeven, L. (2012). *PIRLS- en TIMSS-2011. Trends in leerprestaties in Lezen, Rekenen en Natuuronderwijs*.
- Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Foy, P., & Drucker, K. T. (2012). *PIRLS 2011: International results in reading*. Chestnut Hill, MA: TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College.
- Nielen, T., & Bus, A. (2016). *Onwillige lezers. Onderzoek naar redenen en oplossingen*. Stichting Lezen Reeks 26. Delft: Eburon.
- Siebelhoff, M., Caarels, M., & Cheung, W. S. (2010). *De wereld van jeugd- en jongeren*. Amsterdam: The Choice.
- Stalpers, C. (2007). *Het verhaal achter de lezer*. Delft: Eburon.
- Stalpers, C. (2011). Waarom zou je lezen? Een empirisch onderzoek naar motieven voor het lezen van narratieve teksten. In D. Schram (red.), *Waarom zou je (nú) lezen? Nieuwe inzichten over de functies van lezen* (pp 33-53). Stichting Lezen Reeks 20. Delft: Eburon.
- Stokmans, M., & Broeder, P. (2009). Het leesgedrag van Turkse, Marokkaanse en Nederlandse leerlingen. *Levende Talen Tijdschrift*, 3, 20-28.
- Stokmans, M. (2007). *De casus Bazar: Effectmeting van een leesbevorderingsproject*. Stichting Lezen Reeks 8. Delft: Eburon.
- Tellegen, S., & Frankhuisen, J. (2002). *Waarom is lezen plezierig?* Stichting Lezen Reeks 2. Delft: Eburon.
- Tuijl, C. van, & Gijssels, M. (2015). Stabiliteit van leesplezier en leesvermijding. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 54(2), 60-73.
- Wennekers, A., Haan, J. de, & Huysmans, F. (2016). *Media: Tijd in Kaart. Wie leest wat en hoe?* Amsterdam/Den Haag: NLO, NOM, SKO, BRO en SCP.

Bijlage I Onderliggende factoren en subfactoren voor leesmotivatie

Factor	Subfactor	Bijbehorende items
Intrinsieke leesmotivatie (lezen vanuit eigen, persoonlijke interesse)	Lezen uit nieuwsgierigheid (<i>Curiosity</i>)	- omdat ik graag nadenk over bepaalde onderwerpen - omdat ik zo meer kan leren over dingen die ik interessant vind - omdat ik me graag met bepaalde onderwerpen bezig houd
	Lezen om op te gaan in een verhaal (<i>Involvement</i>)	- omdat ik me graag verplaats in de hoofdpersoon van een verhaal - omdat ik door verhalen ga fantaseren - omdat ik zo avonturen kan beleven in mijn hoofd
Motivatie m.b.t. regulerende factoren (reguleren van emoties, ontsnapping aan verveling)	Lezen om je emotioneel goed te voelen (<i>Emotional regulation</i>)	- omdat lezen me helpt als ik verdrietig ben - omdat lezen me helpt als ik boos ben - omdat ik er vrolijk van word
	Lezen om verveling tegen te gaan (<i>Relief from boredom</i>)	- omdat ik me dan niet hoeft te vervelen - omdat ik dan iets te doen heb - omdat ik mezelf dan bezig kan houden
Extrinsieke leesmotivatie (lezen voor externe doelen)	Lezen om het goed te doen op school (<i>Grades</i>)	- omdat ik dan betere cijfers kan halen op school - om beter te worden in bepaalde vakken op school - omdat ik het daardoor beter ga doen op school
	Lezen om het beter te doen dan anderen (<i>Competition</i>)	- omdat ik het dan beter ga doen op school dan mijn klasgenoten - omdat ik bij de besten van de klas wil horen - omdat ik dan meer weet dan andere leerlingen
	Lezen om sociale bevestiging te krijgen (<i>Social recognition</i>)	- omdat andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is - omdat mijn ouders het belangrijk vinden dat ik veel lees - omdat ik wil dat mijn ouders trots op me zijn

Bijlage II: Significante verschillen voor leeftijdsgroep, geslacht en opleidingstype

Significante verschillen voor leeftijdsgroep

	PO midden bouw	PO boven bouw	VO onder bouw	VO boven bouw	Totaal	
Hoe vind je het om boeken te lezen?	27%	25%			14%	heel erg leuk
Ik lees omdat ik er vrolijk van word.		44%			29%	waar
Ik lees omdat ik door verhalen ga fantaseren.	16%	14%			27%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik me graag met bepaalde onderwerpen bezighoud.		12%			23%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik bij de besten van de klas wil horen.	13%				4%	waar
Ik lees omdat mijn ouders het belangrijk vinden dat ik veel lees.	15%				5%	heel erg waar
Ik lees omdat ik dan iets te doen heb.	16%	16%			29%	helemaal niet waar
Ik lees omdat lezen me helpt als ik verdrietig ben.		20%			11%	waar
Ik lees omdat ik zo avonturen kan beleven in mijn hoofd.	25%	23%			14%	heel erg waar
Ik lees omdat ik dan betere cijfers kan halen op school.	18%				7%	heel erg waar
Ik lees omdat ik me dan niet hoeft te vervelen.	20%	18%			33%	helemaal niet waar
Ik lees omdat andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is.	9%				3%	heel erg waar
Ik lees omdat ik zo meer kan leren over dingen die ik interessant vind.	25%				12%	heel erg waar
Ik lees om beter te worden in bepaalde vakken op school.	16%	14%			7%	heel erg waar
Ik lees omdat ik het dan beter ga doen op school dan mijn klasgenoten.	19%				7%	waar
Ik lees omdat ik me graag verplaats in de hoofdpersoon van een verhaal.	16%	14%			27%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik mezelf dan bezig kan houden.	13%	15%			29%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik dan meer weet dan andere leerlingen.	6%				2%	heel erg waar
Ik lees omdat lezen me helpt als ik boos ben.	21%	21%			11%	waar

Ik lees omdat ik het daardoor beter ga doen op school.	18%	12%		6%	heel erg waar
Ik lees omdat ik wil dat mijn ouders trots op me zijn.	17%			4%	heel erg waar
Ik lees omdat ik graag nadenk over bepaalde onderwerpen.		45%		34%	waar
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een roman of boek met verhalen?	20%	21%		10%	(bijna) elke dag
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een boek waar je iets van kunt leren?	29%	27%		16%	1 keer of paar keer per week
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een tijdschrift?	18%	14%		7%	(bijna) elke dag
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een stripboek?	36%	29%		13%	(bijna) elke dag
Hoe vaak lees je boeken <u>op school</u> die je zelf mag uitkiezen (vrij lezen)?	48%	52%		15%	(bijna) elke dag
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op papier?		82%		70%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een e-reader?*	17%			14%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een smartphone of mobiele telefoon?			29%	24%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een laptop of computer?	28%			19%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een tablet of iPad?	35%			26%	ja
Wanneer je leest, zijn dit dan meestal papieren boeken of digitale boeken?		62%		54%	alleen papieren boek
Lezen is heel erg makkelijk voor mij.	45%	47%		38%	heel erg mee eens
Ik ben beter in lezen dan andere leerlingen uit mijn klas.	12%			6%	heel erg mee eens
Wanneer ik zelf lees, begrijp ik bijna alles wat ik lees	13%			7%	heel erg mee oneens
Ik lees langzamer dan andere leerlingen uit mijn klas.	47%			34%	heel erg mee oneens
Heb je dyslexie?		12%		10%	ja
Hoeveel boeken zijn er ongeveer bij jou thuis? (Tel tijdschriften, kranten en schoolboeken niet mee.)			24%	27%	1 plank (11-25 boeken)
Hoe vaak helpen je ouder(s) je een boek te kiezen om te lezen?	7%			1%	(bijna) elke dag
Hoe vaak moedigen je ouder(s) je aan om te gaan lezen?	13%			27%	1 keer of paar keer per maand
Hoe vaak zie jij je ouder(s) lezen in	33%			27%	(bijna) nooit

hun vrije tijd?				
Hoe vaak praat jij met je ouder(s) over wat je in je vrije tijd hebt gelezen?	8%		3%	(bijna) elke dag
Hoe vaak lezen jouw ouders aan je voor?	20%		4%	(bijna) elke dag
Hoe vaak lees je zelf een boek terwijl je ouder(s) ook aan het lezen zijn?	13%		4%	(bijna) elke dag
Hoe vinden je ouder(s) het als je in je vrije tijd aan het lezen bent?	43%	45%	33%	heel leuk
Is er een bibliotheek of mediatheek bij jou op school?	61%	66%	75%	ja
Hoe vaak kom je in de bibliotheek (in het dorp, in de stad of op school)?	21%	19%	8%	minimaal 1 keer per week
Hoe vaak kom je in de boekhandel?	9%		3%	minimaal 1 keer per week
Welke in huis en hoeveel? - mobiele telefoon of smartphone	22%		6%	2
Welke in huis en hoeveel? - tablet of iPad	29%	37%	35%	3 of meer
Welke in huis en hoeveel? - computer of laptop	30%		13%	1
Welke in huis en hoeveel? - e-reader	13%		20%	1
Welke in huis en hoeveel? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)	20%		11%	0
Welke in huis en hoeveel? - televisie of smart-tv	33%		20%	1
Welke in huis en hoeveel? - muziekinstallatie, radio of iPod	25%	38%	48%	3 of meer
Hoe vaak gebruikt? - mobiele telefoon of smartphone	42%	20%	8%	(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - tablet of iPad	31%		41%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - computer of laptop	30%		7%	(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - e-reader	8%		4%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)			35%	30%
				(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - televisie of smart-tv		47%	39%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - muziekinstallatie, radio of iPod	32%		19%	(bijna) nooit
Hoe vaak doen? - kijken (naar films,	10%		4%	(bijna) nooit

tv, Netflix, YouTube)					
Hoe vaak doen? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)		45%	30%	38%	meerdere keren per dag
Hoe vaak doen? - naar muziek luisteren	24%	11%		7%	(bijna) nooit
Hoe vaak doen? - lezen	28%	20%		11%	meerdere keren per dag
Hoe vaak doen? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	57%	25%		11%	(bijna) nooit
Hoe vaak doen? - bellen of skype/facetimen	59%	39%		26%	(bijna) nooit
Hoeveel tijd? - kijken (naar films, tv, Netflix, YouTube)	32%	21%		13%	minder dan een uur per dag
Hoeveel tijd? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)	38%			24%	minder dan een uur per dag
Hoeveel tijd? - naar muziek luisteren	44%	41%		22%	minder dan een uur per dag
Hoeveel tijd? - lezen	46%			36%	minder dan een uur per dag
Hoeveel tijd? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	56%	51%		27%	minder dan een uur per dag
Hoeveel tijd? - bellen of skype/facetimen	53%	54%		33%	minder dan een uur per dag

Significante verschillen voor geslacht

	Jongen	Meisje	
Hoe vind je het om boeken te lezen?	36%	21%	niet leuk
Ik lees omdat ik er vrolijk van word.	34%	17%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik door verhalen ga fantaseren.	34%	21%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik me graag met bepaalde onderwerpen bezighoud.	27%	18%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik bij de besten van de klas wil horen.	2%	1%	heel erg waar
Ik lees omdat mijn ouders het belangrijk vinden dat ik veel lees.	36%	43%	niet waar
Ik lees omdat ik dan iets te doen heb.	36%	21%	helemaal niet waar
Ik lees omdat lezen me helpt als ik verdrietig ben.	60%	40%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik zo avonturen kan beleven in mijn hoofd.	35%	21%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik dan betere cijfers kan halen op school.	33%	25%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik me dan niet hoeft te vervelen.	40%	25%	helemaal niet waar
Ik lees omdat andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is.	39%	30%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik zo meer kan leren over dingen die ik interessant vind.	26%	16%	helemaal niet waar
Ik lees om beter te worden in bepaalde vakken op school.	35%	24%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik het dan beter ga doen op school dan mijn klasgenoten.	35%	42%	niet waar
Ik lees omdat ik me graag verplaats in de hoofdpersoon van een verhaal.	35%	18%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik mezelf dan bezig kan houden.	37%	21%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik dan meer weet dan andere leerlingen.	35%	42%	niet waar
Ik lees omdat lezen me helpt als ik boos ben.	58%	43%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik het daardoor beter ga doen op school.	30%	39%	niet waar
Ik lees omdat ik wil dat mijn ouders trots op me zijn.	35%	43%	niet waar
Ik lees omdat ik graag nadenk over bepaalde onderwerpen.	31%	20%	helemaal niet waar
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een roman of boek met verhalen?	67%	38%	(bijna) nooit
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een boek waar je iets van kunt leren?	n.s.		
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een tijdschrift?	44%	28%	(bijna) nooit
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een stripboek?	38%	57%	(bijna) nooit

Hoe vaak lees je boeken <u>op school</u> die je zelf mag uitkiezen (vrij lezen)?	43%	38%	(bijna) nooit
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op papier?	62%	78%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een e-reader?	11%	16%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een smartphone of mobiele telefoon?	21%	27%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een laptop of computer?	20%	18%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een tablet of iPad?	23%	29%	ja
Wanneer je leest, zijn dit dan meestal papieren boeken of digitale boeken?	25%	31%	vooral papieren boeken en soms een digitaal boek
Lezen is heel erg makkelijk voor mij.	n.s.		
Ik ben beter in lezen dan andere leerlingen uit mijn klas.	n.s.		
Wanneer ik zelf lees, begrijp ik bijna alles wat ik lees.	n.s.		
Ik lees langzamer dan andere leerlingen uit mijn klas.	n.s.		
Heb je dyslexie?	12%	9%	ja
Hoeveel boeken zijn er ongeveer bij jou thuis? (Tel tijdschriften, kranten en schoolboeken niet mee.)	n.s.		
Hoe vaak helpen je ouder(s) je een boek te kiezen om te lezen?	n.s.		
Hoe vaak moedigen je ouder(s) je aan om te gaan lezen?	n.s.		
Hoe vaak zie jij je ouder(s) lezen in hun vrije tijd?	28%	25%	(bijna) nooit
Hoe vaak praat jij met je ouder(s) over wat je in je vrije tijd hebt gelezen?	73%	64%	(bijna) nooit
Hoe vaak lezen jouw ouders aan je voor?	n.s.		
Hoe vaak lees je zelf een boek terwijl je ouder(s) ook aan het lezen zijn?	69%	61%	(bijna) nooit
Hoe vinden je ouder(s) het als je in je vrije tijd aan het lezen bent?	4%	2%	helemaal niet leuk
Is er een bibliotheek of mediatheek bij jou op school?	n.s.		
Hoe vaak kom je in de bibliotheek (in het dorp, in de stad of op school)?	39%	27%	(bijna) nooit
Hoe vaak kom je in de boekhandel?	59%	41%	(bijna) nooit
Welke in huis en hoeveel? - mobiele telefoon of smartphone	83%	88%	3 of meer
Welke in huis en hoeveel? - tablet of iPad	n.s.		
Welke in huis en hoeveel? - computer of laptop	11%	14%	1
Welke in huis en hoeveel? - e-reader	58%	61%	0

Welke in huis en hoeveel? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)	44%	34%	3 of meer
Welke in huis en hoeveel? - televisie of smart-tv	47%	41%	3 of meer
Welke in huis en hoeveel? - muziekinstallatie, radio of iPod	n.s.		
Hoe vaak gebruikt? - mobiele telefoon of smartphone	n.s.		
Hoe vaak gebruikt? - tablet of iPad	9%	12%	ongeveer 1 keer per week
Hoe vaak gebruikt? - computer of laptop	37%	27%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - e-reader	n.s.		
Hoe vaak gebruikt? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)	14%	27%	(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - televisie of smart-tv	42%	37%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - muziekinstallatie, radio of iPod	11%	9%	ongeveer een keer per week
Hoe vaak doen? - kijken (naar films, tv, Netflix, YouTube)	56%	45%	meerdere keren per dag
Hoe vaak doen? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)	5%	28%	(bijna) nooit
Hoe vaak doen? - naar muziek luisteren	49%	60%	meerdere keren per dag
Hoe vaak doen? - lezen	42%	25%	(bijna) nooit
Hoe vaak doen? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	69%	78%	meerdere keren per dag
Hoeveel tijd? - kijken (naar films, tv, Netflix, YouTube)	n.s.		
Hoeveel tijd? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)	14%	43%	minder dan 1 uur per dag
Hoeveel tijd? - naar muziek luisteren	27%	18%	minder dan 1 uur per dag
Hoeveel tijd? - lezen	40%	32%	minder dan 1 uur per dag
Hoeveel tijd? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	35%	18%	minder dan 1 uur per dag
Hoeveel tijd? - skypen/facetimen	19%	12%	meer dan 4 uur per dag

Significante verschillen voor opleidingstype

	Vmbo	Havo	Vwo / Gym	Totaal	
Hoe vind je het om boeken te lezen?			18%	10%	heel erg leuk
Ik lees omdat ik er vrolijk van word.			37%	25%	waar
Ik lees omdat ik door verhalen ga fantaseren.			31%	24%	waar
Ik lees omdat ik me graag met bepaalde onderwerpen bezighoud.			14%	25%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik bij de besten van de klas wil horen.			3%	2%	waar
Ik lees omdat mijn ouders het belangrijk vinden dat ik veel lees.			15%	18%	waar
Ik lees omdat ik dan iets te doen heb.			33%	28%	waar
Ik lees omdat lezen me helpt als ik verdrietig ben.			48%	54%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik zo avonturen kan beleven in mijn hoofd.			34%	25%	waar
Ik lees omdat ik dan betere cijfers kan halen op school.	n.s.				
Ik lees omdat ik me dan niet hoeft te vervelen.			31%	24%	waar
Ik lees omdat andere mensen zeggen dat lezen belangrijk is.	n.s.				
Ik lees omdat ik zo meer kan leren over dingen die ik interessant vind.			14%	26%	helemaal niet waar
Ik lees om beter te worden in bepaalde vakken op school.		3%		4%	heel erg waar
Ik lees omdat ik het dan beter ga doen op school dan mijn klasgenoten.	6%			4%	waar
Ik lees omdat ik me graag verplaats in de hoofdpersoon van een verhaal.			39%	26%	waar
Ik lees omdat ik mezelf dan bezig kan houden.			37%	30%	waar
Ik lees omdat ik dan meer weet dan andere leerlingen.	n.s.				
Ik lees omdat lezen me helpt als ik boos ben.			51%	55%	helemaal niet waar
Ik lees omdat ik het daardoor beter ga doen op school.	21%			18%	waar
Ik lees omdat ik wil dat mijn ouders trots op me zijn.	2%			1%	heel erg waar
Ik lees omdat ik graag nadenk over bepaalde onderwerpen.			41%	30%	helemaal waar

Hoe vaak lees je in je vrije tijd een roman of boek met verhalen?		36%	55%	(bijna) nooit
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een boek waar je iets van kunt leren?		36%	28%	1 of paar keer per week
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een tijdschrift?		31%	37%	(bijna) nooit
Hoe vaak lees je in je vrije tijd een stripboek?		64%	58%	(bijna) nooit
Hoe vaak lees je boeken <u>op school</u> die je zelf mag uitkiezen (vrij lezen)?	21%		27%	1 of paar keer per maand
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op papier?	56%		68%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een e-reader?*	9%		14%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een smartphone of mobiele telefoon?	31%		27%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een laptop of computer?	22%		17%	ja
Lees je in je vrije tijd weleens een boek op een tablet of iPad?	n.s.			
Wanneer je leest, zijn dit dan meestal papieren boeken of digitale boeken?		36%	29%	vooral papieren boeken soms een digitaal boek
Lezen is heel erg makkelijk voor mij.		45%	36%	heel erg mee eens
Ik ben beter in lezen dan andere leerlingen uit mijn klas.	35%		27%	heel erg oneens
Wanneer ik zelf lees, begrijp ik bijna alles wat ik lees.		40%	32%	heel erg mee eens
Ik lees langzamer dan andere leerlingen uit mijn klas.	n.s.			
Heb je dyslexie?	19%		12%	ja
Hoeveel boeken zijn er ongeveer bij jou thuis? (Tel tijdschriften, kranten en schoolboeken niet mee.)	30%		18%	geen of heel weinig
Hoe vaak helpen je ouder(s) je een boek te kiezen om te lezen?		22%	17%	1 keer of paar keer per maand
Hoe vaak moedigen je ouder(s) je aan om te gaan lezen?	26%		30%	1 keer of paar keer per maand
Hoe vaak zie jij je ouder(s) lezen in hun vrije tijd?	36%		27%	(bijna) nooit
Hoe vaak praat jij met je ouder(s) over wat je in je vrije tijd hebt gelezen?	13%		18%	1 keer of paar keer per maand
Hoe vaak lezen jouw ouders aan je voor?		1%	2%	1 keer of paar keer per week

Hoe vaak lees je zelf een boek terwijl je ouder(s) ook aan het lezen zijn?		32%	21%	1 keer of paar keer per maand
Hoe vinden je ouder(s) het als je in je vrije tijd aan het lezen bent?	6%		4%	helemaal niet leuk
Is er een bibliotheek of mediatheek bij jou op school?		92%	78%	ja
Hoe vaak kom je in de bibliotheek (in het dorp, in de stad of op school)?	50%		38%	(bijna) nooit
Hoe vaak kom je in de boekhandel?		21%	14%	1 a 2 keer per maand
Welke in huis en hoeveel? - mobiele telefoon of smartphone	4%		3%	1
Welke in huis en hoeveel? - tablet of iPad	9%		7%	0
Welke in huis en hoeveel? - computer of laptop	12%		9%	1
Welke in huis en hoeveel? - e-reader		11%	8%	2
Welke in huis en hoeveel? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)	27%		23%	2
Welke in huis en hoeveel? - televisie of smart-tv		40%	49%	3 of meer
Welke in huis en hoeveel? - muziekinstallatie, radio of iPod	7%		4%	0
Hoe vaak gebruikt? - mobiele telefoon of smartphone	n.s.			
Hoe vaak gebruikt? - tablet of iPad	17%		14%	(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - computer of laptop	4%		3%	(bijna) nooit
Hoe vaak gebruikt? - e-reader	16%		11%	ongeveer 1 keer per maand
Hoe vaak gebruikt? - spelcomputer (Nintendo ds, Playstation, Wii, Xbox etc.)	20%		14%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - televisie of smart-tv	49%		38%	meerdere keren per dag
Hoe vaak gebruikt? - muziekinstallatie, radio of iPod	12%		15%	1 keer per dag
Hoe vaak doen? - kijken (naar films, tv, Netflix, YouTube)	n.s.			
Hoe vaak doen? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)	43%		37%	meerdere keren per dag
Hoe vaak doen? - naar muziek luisteren	n.s.			
Hoe vaak doen? - lezen		26%	41%	(bijna) nooit

Hoe vaak doen? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	n.s.		
Hoeveel tijd? - kijken (naar films, tv, Netflix, YouTube)	21%	15%	meer dan 4 uur per dag
Hoeveel tijd? - gamen (op telefoon, tablet, pc of spelcomputer)	25%	16%	meer dan 4 uur per dag
Hoeveel tijd? - naar muziek luisteren	27%	21%	meer dan 4 uur per dag
Hoeveel tijd? - lezen	16%	10%	meer dan 4 uur per dag
Hoeveel tijd? - berichten versturen (via WhatsApp, mail, Instagram of Snapchat)	32%	22%	berichten versturen

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

lezen.nl